

RAPORTTEJA 112

LUONNONTUOTEALAN NYKYTILA JA MAHDOLLISUUDET KESKI-POHJANMAALLA

JUHA RUTANEN JA SATU IKONEN

LUONNONTUOTEALAN NYKYTILA JA MAHDOLLISUUDET KESKI-POHJANMAALLA

JUHA RUTANEN JA SATU IKONEN

2013

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

KETEK®
TEKNOLOGIAKESKUS

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

Julkaisija Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
www.helsinki.fi/ruralia

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Sarja Raportteja 112

Kannen kuva Satu Ikonen

ISBN 978-952-10-8481-2 (pdf)

ISSN 1796-0630 (pdf)

ESIPUHE

Luonnontuoteala käsittää luonnonmarjoihin, -sieniin ja -yrtteihin sekä muihin luonnon keruutuotteisiin liittyvän toiminnan, kuten raaka-aineen keruun ja viljelyn, talteenoton, jalostuksen, yritystoiminnan, koulutuksen, neuvonnan sekä tutkimuksen. Luonnontuotteita voidaan hyödyntää paitsi elintarvikkeissa myös mm. kosmetiikassa, lääkeaineina tai koristeina. Luonnontuotteiden erityisominaisuuksista saadaan jatkuvasti uutta tutkimustietoa. Suomessa ja Keski-Pohjanmaalla kasvaa aitoja, aromikkaita ja terveellisiä ainesosia sisältäviä raaka-aineita, joiden hyödyntäminen on mahdollisuus kehittää uutta, menestyvää liiketoimintaa eri sektoreilla. Nykypäivän kuluttajat ovat ympäristötietoisia sekä kiinnostuneita terveydestään ja hyvinvoinnistaan, mikä luo hyvät kasvunäkymät alan yrittäjyydelle.

Luonnontuoteala pohjautuu maaseudun luontaisiin vahvuuksiin ja se mahdollistaa maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamisen. Suomalaiset luonnontuotteet tarjoavat monipuolisia ja osin hyödyntämättömiä mahdollisuuksia tämän ajan kysyntää vastaavaan tuotantoon ja yritystoimintaan, mikä luo lisää työmahdollisuuksia harvaan asutulle maaseudulle sekä korvaa perinteisiltä aloilta vähenevää työtä.

Luonnontuotealan nykytila ja mahdollisuudet Keski-Pohjanmaalla -raportti on toteutettu osana Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan innovaatioverkosto ja toimintaohjelma -hanketta. Hanke kuuluu Manner-Suomen maaseudun kehittämishohjelmaan 2007–2013 ja sitä rahoittaa Pohjanmaan ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta.

Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan selvitys toteutettiin yhteistyössä Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla sekä Lapissa toimivan alueitten välisen LT-INNO-hankkeen kanssa. Selvitystä varten kerättiin tietoja maakuntaa käsittelevistä raporteista ja kehittämishohjelmista sekä alueen toimijoiden ja yritysten verkkosivuilta. Tietoja haettiin lisäksi erilaisista hanke- ja yritysrekistereistä. Luonnontuotealan toimijakenttää, nykytilaa ja mahdollisuuksia, alaan liittyviä palveluita, vahvuuksia ja kehittämistä rajoittavia tekijöitä sekä alan tutkimus-, koulutus- ja kehittämistarpeita tarkennettiin maakunnan toimijoiden ja yritysten haastatteluin kesällä 2012. Ehdotuksia kehittämisen painopisteistä ja toimenpiteistä viimeisteltiin maakunnallisissa työpajoissa, joissa myös haettiin jatkokehittämisen vastuutahoja ja työnjakoa.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	7
ABSTRACT	8
1 JOHDANTO JA TYÖPROSESSI	9
2 KESKI-POHJANMAAN YLEISKUVAUS	10
3 LUONNONTUOTEALA KESKI-POHJANMAALLA	11
3.1 Keski-Pohjanmaan luonnontuotevarat	11
3.2 Luonnontuotealan innovaatioympäristö Keski-Pohjanmaalla	13
3.3 Luonnontuotealan yritykset ja jalostusketjut Keski-Pohjanmaalla.....	19
3.4 Luonnontuotealan mahdollisuudet Keski-Pohjanmaalla.....	20
3.5 Luonnontuotealan alueellinen nelikenttäänalyysi	22
3.6 Luonnontuoteala ja maakunnan kehittämislinjaukset.....	24
3.7 Ennakointi.....	26
4 KESKI-POHJANMAAN LUONNONTUOTEALAN KEHITTÄMISOHJELMA	28
4.1 Luonnontuotealan tavoitetilä Keski-Pohjanmaalla.....	28
4.2 Kehittämisen painopisteet ja toimenpiteet	28
LÄHTEET	30
LIITE 1. Haastatellut henkilöt	31
LIITE 2. Keski-Pohjanmaan luonnontuotealaan liittyviä organisaatioita	32

TIIVISTELMÄ

Luonnontuotealan uusien liiketoimintamahdollisuuksien selvittämiseksi ja luomiseksi Keski-Pohjanmaalla käynnistettiin alan kehittämishanke Manner-Suomen maaseudun kehittämisselityksen 2007–2013 rahoituksella. Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan nykytilan ja mahdollisuuksien tarkastelussa kootun aineiston perusteella laadittiin luonnontuotealan nelikenttäanalyysi, kuvaus luonnontuotealan innovaatioympäristöstä sekä alustava yhteenvedo Keski-Pohjanmaan vahvuuksista, mahdollisuuksista ja kehittämistarpeista.

Keski-Pohjanmaalla toimii runsaasti tutkimukseen, koulutukseen, kehittämistyöhön tai yritysneuvontaan liittyviä organisaatioita, joilla on tunnustettu mahdollisia liittymäkohtia luonnontuotealan edistämiseen. Suoranaista luonnontuotealan toimintaa tai osaamista maakunnassa on kuitenkin vähän, mutta alalla hyödynnettävissä olevaa taustaosaamista on monipuolisesti. Luonnontuotealan yrityksiä Keski-Pohjanmaalla on toistaiseksi erittäin vähän, vain muutama.

Keski-Pohjanmaan toimijoille ja yrityksille tehtyjen haastattelujen perusteella maakunnassa on havaittavissa kiinnostuksen heräämistä luonnontuotealaan. Mahdollisuuksia ei kuitenkaan tunneta riittävästi ja ne ovat jääneet hyödyntämättä. Silti luonnontuotealan kehitysnäkymien odotettiin edelleen paranevan lähitulevaisuudessa. Esimerkiksi lähiruoan ja luonnollisten makujen arvostuksen arvioitiin kasvavan. Etenemistä hidastaa haastateltujen mukaan se, että suoranaisesti luonnontuotealan parissa toimivia yrityksiä, kehittäjiä ja osaajia on vähän. Maakunnassa arvioitiin odoteltavan, löytyykö alalle uutta tutkimustietoa, tuotteita tai veturiyrityksiä. Alan mahdollisuuksiensa esilletuontia toivottiin lisää.

Keski-Pohjanmaata ja maakunnan elinkeinotoiminnan kehittämistä koskevat ohjelmissa ja strategioissa maakunnan kärkialojen kuten kemianteollisuuden kehittämisen lisäksi luonnonvaro-

jen monipuolinen ja kestävä hyödyntäminen nähdään maakunnassa tärkeänä tavoitteena. Metsien uudet raaka-aineet nostetaan usein esille merkittävänä mahdollisuutena, vaikka luonnontuotteita ei muutoin monesti erikseen mainita. Ohjelmat korostavat jalostusasteen nostamista, erikoistumista sekä osaamiseen tukeutumista. Vahvuuksina nähdään muun muassa kemian osaaminen ja kulttuuriperinne.

Luonnontuotealan tavoitetilaksi Keski-Pohjanmaalla kirjattiin, että alan markkinat ja mahdollisuudet tunnetaan ja sitä kautta alalle on syntynyt uusia yrityksiä sekä uutta tuote- ja palvelutarjontaa ja luonnontuotealan liiketoiminnan volyymi ja kannattavuus ovat lisääntyneet. Tavoitteena on, että Keski-Pohjanmaan luonnon raaka-aineita hyödynnetään innovatiivisesti ja tehokkaasti, mutta kestävän kehityksen mukaisesti ja luonnontuotteiden jalostusaste on noussut. Maakunnassa on osaavia luonnontuotealan toimijoita ja yrittäjiä, jotka toimivat aktiivisessa yhteistyössä alueellisesti ja aluerajojen yli sekä kansainvälisiä verkostoja hyödyntäen muodostaen alan innovaatiotoiminnalle suotuisan ympäristön.

Painopistealat luonnontuotealan kehittämisselityksessä Keski-Pohjanmaalla ovat maakunnan vahvuuksien ja tunnustettujen kehityssuuntien perusteella luonnontuotteiden raaka-ainetuotanto ja viljely, luonnontuotteiden jalostus funktionaalisina elintarvikkeina ja ravintolisinä, luonnontuotteiden sisältämien yhdisteiden hyödyntäminen, luonnontuotteisiin tukeutuvien hyvinvointituotteiden- ja palveluiden tuottaminen sekä eläinrehujen ja -hoitotuotteiden valmistaminen. Kehityssuuntien toteuttamista tukeviksi toimenpiteiksi kirjattiin mm. alan tiedotus ja koulutus, innovaatioympäristön kehittäminen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen sekä verkostoituminen ja yhteistyön tehostaminen.

ABSTRACT

In order to establish and create new business opportunities in the field of natural products in the Central Ostrobothnia a development project was launched utilizing the funding from Rural Development Programme for Mainland Finland 2007-2013. Based on the material collected about the current status and possibilities of the natural products sector in the Central Ostrobothnia, a SWOT analysis, a description of the innovation environment, as well as a preliminary summary of the sector's strengths, opportunities and development needs in the region of Central Ostrobothnia were compiled.

In the Central Ostrobothnia there are operating plenty of organizations dedicated to research, education, development or business consultancy having links to promotion of natural product sector. Although the activities and knowledge targeted specifically on natural product sector in the region are scarce, the useful background knowledge related to the sector is diverse. However, number of companies operating in Central Ostrobothnia is still very low. At the moment there are only a few existing companies.

On the basis of the interviews, the operators and enterprises in Central Ostrobothnia stated that there is clearly awakening interest towards the natural products. However, the potential is not sufficiently known and it has been left largely unexploited. Nevertheless, the development prospects of natural products are expected to improve in the near future according to the interviews. For example, the appreciation of local foods and natural tastes were expected to grow. The interviewees see that the progression is slowed down by the fact that the amount of businesses, developers and experts focusing directly to the natural products are limited. It was estimated that the atmosphere in the region is expectant, whether there will rise up new area of research, product ideas, or leading companies on natural product sector. It was hoped that the opportunities in the sector would generally be brought up more to the public discussion.

In Central Ostrobothnia's development programs and strategies, in addition to the region's

primary sectors, such as the chemical industry, the development of versatile and sustainable use of natural resources is seen as one important objective. Although natural products in many cases are not specified in the strategies, utilization of new raw materials from the forests is often referred as a significant opportunity. Programs also emphasize the increase of the level of processing raw materials as well as specialization and generating expertise to the region. As strengths for the development potential of natural products can also be seen the existing chemical expertise in the Central Ostrobothnia as well as regions cultural heritage e.g. in natural remedies.

The vision for the natural products sector in Central Ostrobothnia comprises that the markets and the possibilities of the sector are known and, consequently, new businesses as well as new products and services have been developed, and the natural products sector's business volume and profitability have increased. The aim is that the region's nature based raw materials are used innovatively and effectively, yet in a sustainable manner and the degree of processing of raw material is increased. In addition the goal is that in the region there are skilled practitioners and entrepreneurs, who operate in active cooperation with regional, interregional and international networks creating an innovation propitious environment for the natural products sector to develop.

Based on the identified trends and the strengths of the region, as the priorities for the development of the natural products sector in Central Ostrobothnia were selected: raw material production and cultivation of natural products, processing functional foods and food supplements, exploitation of components from natural products, well-being products and services relying on the natural products and preparation of animal feed and care products. To support the realisation of these priorities several actions were listed: information and training, development of innovation environment, encouraging research and development, as well as the strengthening of networking and more efficient co-operation.

1 JOHDANTO JA TYÖPROSESSI

Luonnontuotealan uusien liiketoimintamahdollisuuksien selvittämiseksi ja luomiseksi Keski-Pohjanmaalla käynnistettiin alan kehittämishanke Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2007–2013 rahoituksella. Vuosina 2012–2014 toteutettavan Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan innovaatioverkosto ja toimintaohjelma -hankkeen koordinoijana toimii Teknologiateollisuuden KETEK Oy. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti toteutti hankkeessa Keski-Pohjanmaan luonnontuotealaa koskevan nykytilan ja mahdollisuuksien tarkastelun. Hankkeen toteuttamisen tueksi ja tulosten jalkauttamiseksi koottiin laaja-alainen johtoryhmä maakunnan luonnontuotealaan liittyvien toimijoiden edustajista.

Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan nykytilan ja mahdollisuuksien tarkastelun alkuvaiheen työmuotoina olivat tiedon keruu maakuntaa käsittelevistä raporteista ja kehittämissuunnitelmista sekä alueen toimijoitten ja yritysten verkkosivuilta. Tietoja haettiin lisäksi erilaisista hanke- ja yritysrekistereistä. Luonnontuotealan toimijakenttää, nykytilaa ja mahdollisuuksia, alaan liittyviä palveluita, vahvuuksia ja kehittämistä rajoittavia teki-

jöitä sekä alan tutkimus-, koulutus- ja kehittämistarpeita tarkennettiin maakunnan toimijoitten ja yritysten haastatteluin kesällä 2012. Haastatellut henkilöt ja tahot on lueteltu liitteessä 1.

Kootun aineiston perusteella koottiin luonnontuotealan nelikenttäänalyysi, kuvaus luonnontuotealan innovaatioympäristöstä sekä alustava yhteenveto Keski-Pohjanmaan vahvuuksista, mahdollisuuksista ja kehittämistarpeista. Ehdotuksia kehittämisen painopisteistä ja toimenpiteistä viimeisteltiin maakunnallisissa työpajoissa, joissa myös haettiin jatkokehittämisen vastuutahoja ja työnjakoa. Tuloksista ja esille nousseista jatkotoimista välitettiin tietoa työn kuluessa alueelliseen ohjelmatyöhön, muun muassa uuden ohjelmakauden valmisteluun. Työ raportoitiin Keski-Pohjanmaata koskevana luonnontuotealan toimintaohjelmaksi.

Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan selvitys liittyy samoja kehittämiskysymyksiä tarkastelemaan alueitten väliseen LT-INNO -hankkeeseen, jolloin maakunnan toimintaohjelma ja toimijat linkittyvät maakuntarajat ylittävään alan kehittämistyöhön.

2 KESKI-POHJANMAAN YLEISKUVAUS

Keski-Pohjanmaa muodostuu Kokkolan ja Kaustisen seutukunnasta. Kokkolan seutukuntaan kuuluvat Kokkolan ja Kannuksen kaupungit. Kaustisen seutukuntaan kuuluu kuusi kuntaa: Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi ja Veteli. Asukkaita maakunnassa on noin 68 000. Asutus painottuu maakunnan vesistöjen, Lestijoen, Perhonjoen sekä merenrannan läheisyyteen.

Maakunnan keskuksen Kokkolan kantakaupunkia lukuun ottamatta Keski-Pohjanmaa on vahvaa maaseutualuetta. Kansainvälisillä markkinoilla toimiva teollisuus keskittyy pääosin Kokkolaan. Kaustisen seutukunta on Suomen alkutuotantovaltaisimpia alueita. Seutukunnissa on alkutuotannon lisäksi runsaasti pk-yritystoimintaa. Esimerkiksi Kaustisen seutukunnassa yritysten määrä väkilukuun suhteutettuna on maan suurimpia.

Keski-Pohjanmaan maapinta-ala on noin 500 000 hehtaaria. Metsien osuus Keski-Pohjanmaan maapinta-alasta on runsas kolme neljäsosaa (77 %), 390 000 hehtaaria, mikä on pääosin (74 %) yksityisomistuksessa. Valtion maiden osuus on noin 15 %. Loput maat kuuluvat erilaisille yhteisöille ja yhtiöille. (Metinfo/VMI10)

Maakunta jakaantuu olosuhteiltaan rannikkoon ja sisämaahan, joka itäosaltaan kohoaa osaksi karuhkoa Suomenselkää. Meren läheisyys vaikuttaa muun muassa vuodenaikojen vaihtumiseen ja lumipeitteeseen. Kitu- ja joutomaitten osuus on maakunnassa varsin suuri, yli viidennes metsätalousta (Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäohjelma 2012–2015). Kasvupaikoista on yleisin kuivahkon kankaan puolukkatyyppi hieman tuoreen kankaan mustikkatyyppiä yleisempänä. Mänty on metsien selkeä pääpuulaji turvemaiden suuren osuuden ja karuhkojen kasvupaikkojen yleisyyden takia.

Maakunta on Suomen soisimpia alueita, soiden osuus on yli puolet metsätalousta. Soista on ojitettua noin 30 % (Metinfo/VMI10). Suurimmat suoalueet sijaitsevat Vetelissä, Perhossa, Kokkolan Kälviällä ja Toholammilla. Turvetuotannon piirissä maakunnan soista on hieman alle 5 000 hehtaaria. Maakunnan suot ovat rannikolla tyypillisesti karuja keidassoita ja maakunnan itäosissa ravinteikkaimpia aapasoita (Soiden moninaiskäyttö 2005).

Keski-Pohjanmaa on tunnettu kulttuurimaakuntana, esimerkiksi kansanmusiikista, kansanlääkinnästä ja käsityötaidoista. Perinteet ovat pitkät myös yhteistoiminnasta muun muassa osuus- ja yhdistystoiminnassa.

Taulukko 1. Keski-Pohjanmaan pinta-ala ja väkiluku kunnittain vuonna 2011. Lähteet Tilastokeskus (tilastokeskus.fi) ja Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäohjelma 2012-2015 / VMI 10 (metsätalousta)

KUNTA	MAAPINTA-ALA, KM ²	METSÄ-TALOUSMAA, KM ²	VÄKILUKU, HLÖÄ
Kokkola	1 444	920	46 585
Kannus	468	373	5 697
Kaustinen	354	280	4 280
Halsua	413	350	1 275
Lestijärvi	481	433	847
Perho	748	651	2 910
Toholampi	608	490	3 485
Veteli	502	403	3 405
YHTEENSÄ	5 018	3 900	68 484

3 LUONNONTUOTEALA KESKI-POHJANMAALLA

3.1 KESKI-POHJANMAAN LUONNONTUOTEVARAT

Luonnontuotevaroista ei Keski-Pohjanmaan osalta ole saatavissa kattavia tietoja. Sama inventointien ja tilastojen puute tosin koskee muitakin Suomea. Arvioita maakunnan luonnontuotevaroista on tehtävissä lähinnä kasvupaikkojen perusteella.

Luonnonmarjoista Keski-Pohjanmaalla merkittävimpiä ovat puolukka, mustikka, lakka, karpalo, variksenmarja ja tyrni, jota esiintyy luonnonvaraisena rannikolla. Tyrnin viljely on kuitenkin vähitellen syrjäyttänyt luonnonvaraisen tyrnin käytön. Tarkimpia satoarvioita voidaan tehdä marjasatotutkimusten (Turtiainen et al 2005 ja 2007) perusteella puolukan ja mustikan kokonaissadoista. Keskimääräisenä satovuonna maakunnan kangasmetsien ja soiden puolukan kokonaissato on noin 3,5 miljoonaa kiloa (kangasmetsät 19,1 kg/ha, suot 1,9 kg/ha) ja mustikan kokonaissato 2,0 miljoonaa kiloa (kangasmetsät 10,2 kg/ha, suot

2,0 kg/ha). Soiden merkitys marjojen kokonaissadosta on hieman suurempi kuin muualla maassa metsämaan korprien ja rämeiden runsauden takia. Vuosittainen satovaihtelu erityisesti sääolojen takia on suuri, puolukan kokonaissato vaihtelee tyyppillisesti välillä 1,8–5,3 miljoonaa kg ja mustikan kokonaissato välillä 1,0–3,4 miljoonaa kg.

Luonnonmarjojen kotitalouskäytön osalta Pohjois-Pohjanmaalla tehdyn selvityksen (Mikkonen ja Moisio 2011) mukaan kyselyyn vastanneiden kotitalouksissa poimittiin metsistä marjoja talteen 90 %:ssa talouksista ja keskimäärin noin 30 kg taloutta kohti. Mikäli Keski-Pohjanmaan marjojen kotitalouspoiminta arvioidaan samalle tasolle, maakunnan taloudet (asutokuntia noin 29 000) poimisivat omaan käyttöön 780 000 kg luonnonmarjoja tavanomaisena vuotena. Todellinen määrä on todennäköisesti pienempi, koska kyselyyn vastanneet saattoivat olla keskimääräistä kiinnostuneempia marjojen poiminnasta. Luonnonmarjojen poiminta kotitalouskäyttöön jäänee Keski-Pohjanmaalla selvästi alle 10 %:iin kokonaissadosta.

Kuva 1. Puolukka on Keski-Pohjanmaan metsien satomäärältään merkittävin marja. Kuva: Birgitta Partanen.

Luonnonmarjojen kauppaantulomääriä tarkastellaan valtakunnallisissa MARSI-tilastoissa suuralueittain eikä tarkkoja maakuntakohtaisia lukuja ole saatavissa. MARSI-tilastojen (2011) Länsi-Suomen suuraluetta koskevien tietojen mukaan arvioituna mustikkaa ja puolukkaa maakunnassa kerätään kohtuullisen paljon myyntiin, lakkaa ei juuri lainkaan. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan 4H-piiri osti puolukkaa syksyllä 2011 noin 150 000 kg (keski-pohjanmaa.4h.fi). Marjatutkimusten perusteella arvioidaan, että kotitalouksien luonnonmarjojen poiminta myyntiin on noin kolmannes kotitalouksien kokonaispoimintamäärästä (Mikkonen ja Moisio 2011). Lisäksi valtakunnallisesti on selvitetty, että noin 80 % kaupallisesta poiminnasta tehdään ulkomaalaisten poimijoiden voimin (MARSI 2011). Kokonaisuudessaan luonnonmarjojen kotitalouskäyttö ja kaupallinen talteenotto asettunevat suuruusluokkaan 10-15 % kokonaissadosta, joten merkittävä osa marjasadosta jää hyödyntämättä.

Luonnonsienten satomäärää ja lajivalikoimaa Keski-Pohjanmaalla alentavat soiden ja karuhkojen kasvupaikkojen runsaus. Sama tilanne koskee luonnonyrttejä, joskin joidenkin lajien alueellisillakin esiintymillä saattaa olla taloudellista merkitystä. Kasvistoa ei ole tiettävästi inventoitu. Sienistä maakunnan kasvupaikat suosivat erityisesti kangasrouskua. Sienten kaupallinen keruu on maakunnassa vähäistä.

Luonnonkasveista mahdollisia esimerkiksi ravintona, mausteena, rohdoksina tai kosmeettisina valmisteina hyödynnettäviä kasveja ovat muun muassa kanerva, kataja, kihokki, koivu, kultapiisku, maitohorsma, mesiangervo, mustikka, mänty, nokkonen, puolukka ja siankärsämö. Osaa kasveista, kuten puiden lehtiä ja versoja, voidaan kerätä metsistä, osa kasveista on siirrettävissä myös viljelyyn.

Erikoisluonnontuotteista maakunnassa esiintyviä raaka-aineita ovat esimerkiksi pettu ja mahla sekä muun muassa koriste- ja käsityömateriaaleiksi soveltuvat havut, sammalet ja jäkälät. Tervaa maakunnassa on poltettu ja myyty 1600–1800-luvuilla runsaasti, Kokkola oli tuolloin Oulun ohella Suomen suurimpia tervakaupunkeja. Nykyisin tervan poltto on vähäistä. Soiden runsauden takia myös kylpy- ja hoitoturvetta lienee maakunnasta löydettävissä, vaikka vain osa turpeesta soveltuu laadultaan tähän käyttöön. Alueen turvekerrostumia ei ole näiltä ominaisuuksiltaan tarkoin tutkittu.

Keski-Pohjanmaan toimijoille ja yrityksille suunnatuissa haastatteluissa mahdollisuuksia tarjoavina luonnontuotteina esille nostettiin muun muassa kylpy- ja hoitoturve, marjat, yrtit, sienet, jäkälät ja sammalet, mahla, kaisla, leikkohavut sekä pakuri. Lisäksi erityisesti lakkaa ja karpalorähtiä voitavan viljellä tai puoliviljellä. Kuitenkin kovin tarkkaa raaka-ainelajien rajausta tai määrittelyä haastatteluissa ei osattu sanoa.

Kuva 2. Soiden luonnontuotevaroista tutuimpia ovat lakat ja karpalot, mutta pinnan alta voi löytyä myös laadukasta kylpy- ja hoitoturvetta. Kuva: Voitto Kalliokoski.

3.2 LUONNONTUOTEALAN INNOVAATIOYMPÄRISTÖ KESKI-POHJANMAALLA

Keski-Pohjanmaalla toimii runsaasti tutkimukseen, koulutukseen, kehittämistyöhön tai yritysneuvontaan liittyviä organisaatioita, joilla on

tunnistettu mahdollisia liittymäkohtia luonnontuotealan edistämiseen. Suoranaista luonnontuotealan toimintaa tai osaamista maakunnassa on kuitenkin vähän, mutta alalla hyödynnettävissä olevaa taustaosaamista on monipuolisesti. Keskeisimmät toimijatahot on listattu taulukossa 2 ja kuvattu pääpiirteittäin tässä luvussa luonnontuotealaan liittyviä asioita poimien. Tarkemmin organisaatioista on koottu tietoja liitteeseen 2.

Taulukko 2. Luonnontuotealaan liittyvät organisaatiot Keski-Pohjanmaalla

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä

- Kokkolan ammattiopisto, Kokkola
- Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opisto, Kokkola
- Keski-Pohjanmaan aikuisopisto, Kokkola
- Keski-Pohjanmaan Opisto, Kälviä
- Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto
  - Kannuksen yksikkö
  - Kaustisen raviopisto
  - Perhon yksikkö
  - Toholammin artesaaniopisto

Centria ammattikorkeakoulu
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Kannus
Metsäntutkimuslaitos Metla, Kannus
Geologian tutkimuskeskus GTK, Kokkola
Teknologiakeskus KETEK Oy
Kokkolanseudun Kehitys Oy KOSEK
Keski-Pohjanmaan Uusyrityskeskus Firmaxi
Kaustisen seutukunnan yrityspalvelut
Toholammin Kehitys Oy
Perhon Kehitysyhtiö Oy
Viexpo
ProAgria Keski-Pohjanmaa ry
Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus
Keski-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry
Keski-Pohjanmaan 4H-piiri ry
Suomen metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaa
Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi ry
Metsänhoitoyhdistys Keskipohja ry
Metsänhoitoyhdistys Kannus
MTK Keski-Pohjanmaa ry
Keski-Pohjanmaan liitto
Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
Pirityiset ry
Rieska-Leader

KESKI-POHJANMAAN LUONNON- TUOTEALAAN LIITTYVÄT TOIMIJAT

LUONNONVARA-ALAVERKOSTO (LUOVA)

Luonnonvara-alan toimijoiden LUOVA-verkosto Keski-Pohjanmaalla edistää elinkeinojen kehittämistä ja verkostoitumista sekä tiivistää tutkimuksen, neuvonnan, koulutuksen, edunvalvonnan ja muun kehittämistoiminnan yhteistyötä. Koordinoituna ja tavoitteellisella verkostomaisella toimintatavalla haetaan synergiaetuja maaseudun kehittämiseen. Verkostossa tunnustetaan yhdessä alan keskeisiä kehittämistarpeita ja tehdään esityksiä ohjelmiin ja hankevalmisteluun.

LUOVA-verkostossa (Luonnonvara-alan kehittämiskeskus) ovat mukana Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto; Keski-Pohjanmaan Metsänomistajien Liitto ry; Keski-Pohjanmaan 4H-piiri; Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Kannuksen yksikkö; Suomen metsäkeskus Etelä- ja Keski-Pohjanmaa; Metsätutkimuslaitos, Kannuksen yksikkö; MTK Keski-Pohjanmaa; Pohjois-Suomen Turkiseläinten Kasvattajat ry sekä ProAgria Keski-Pohjanmaa ry. Verkoston vetovastuu on Keski-Pohjanmaan maaseutuopistolla.

KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄ

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän toimipaikoista **Kokkolan ammattiopistossa** voi opiskella toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tekniikan ja liikenteen alalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousaloilla. **Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa** on tarjolla tutkintoon valmistavaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta. Lisäksi tarjontaan kuuluu vaihtelevan pituista lisä- ja täydennyskoulutusta. Opisto toteuttaa myös hankkeita, muun muassa green care -aiheeseen liittyen.

Keski-Pohjanmaan aikuisopisto tarjoaa aikuisille monipuolista tutkintoon johtavaa tai lyhytkestoista koulutusta sekä toteuttaa hankkeita. Aikuisopistolla on Kokkolan lisäksi toimipaikat Pietarsaaressa, Kaustisella, Ylivieskassa ja Kannuksessa.

Keski-Pohjanmaan Opiston (Kälviä) tarjontaan kuuluvat muun muassa ammatilliseen tutkintoon valmistava koulutus (mm. nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja, lasten ja nuorten erityisohjaaja), vapaan sivistystyön ammatillinen lisä- ja täydennyskoulutus, erilaiset lyhytkurssit sekä kansanopistolinjat. Koulutusvalikoimaan kuuluvat muun muassa luontaishoitajakoulutus sekä villiyrittäjäkurssit.

Keski-Pohjanmaan maaseutuopiston Kannuksen yksikössä tarjotaan muun muas-

sa maaseutuyrittäjyyteen (maatalous), metsätalouteen, eläintenhoitoon (muun muassa kennelala) ja karjatalouteen sekä maaseudun kehittämiseen liittyvää ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille. Yksikön vahvuuksina ovat kotieläinyrittämiseen liittyvä koulutus ja maatalousteknologia. **Kaustisen raviopisto** puolestaan kouluttaa hevosalan ammattilaisia, hevostenhoitajia ja hevostenvalmentajia. Hevostenvalmentajan ammattitutkintoon sisältyy yhtenä tutkinnonosana myös hevoshieronta. **Perhon yksikössä** tarjotaan muun muassa maaseutuyrittäjyyteen (maatalous), karjatalouteen, hevostenhoitoon sekä luonto- ja ympäristöalaan (ympäristönhoitaja) liittyvää ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille. Riistala on yksikössä erityisalana. **Toholammin artesaaniopisto** antaa käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon johtavaa koulutusta sekä nuorille että aikuisille. Lisäksi tarjolla on muun muassa käsityöntekijän ammattitutkinto. Opiston tarjonnassa on myös luonnonmateriaalien käyttöön, kuten pajunpunontaan, liittyviä kursseja.

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Centria ammattikorkeakoulun (aikaisemmalta nimeltä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu) koulutustarjonta on monialaista – koulutusaloista tarjolla on tekniikka, liiketalous, sosiaali- ja terveysala, matkailuala, kulttuuriala sekä humanistinen ja kasvatusala. Ammattikorkeakoululla on kampukset kolmessa kaupungissa: Kokkolassa, Ylivieskassa ja Pietarsaaressa. Ammattikorkeakoulu on mukana Kokkolan seudun osaamiskeskuksen toiminnassa. Ammattikorkeakoulun koulutuksen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan painoaloja ovat muun muassa teollisuusprosessien ja tuotantoteknologioiden kehittäminen, moniammatilliset hyvinvointi- ja kulttuuripalvelut sekä palveluliiketoimintaosaaminen.

Centria tutkimus ja kehitys toteuttaa ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa toimien verkostona Kokkolassa, Ylivieskassa ja Pietarsaaressa. Toiminta koostuu soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä, monipuolisesta palvelutoiminnasta, projektiosaamisesta ja koulutuksesta alueen tarpeisiin. Henkilöstön ohella myös opiskelijat osallistuvat tutkimus- ja kehitystyön toteuttamiseen. Palvelutoimintaa ovat muun muassa täydennyskoulutukset, mittaus- ja testauspalvelut, hyvinvointi- ja tyky-toiminta sekä yrityskohtainen kehittämistyö.

Centrialla on käytettävissään ammattikorkeakoulun tekniikan, liiketalouden ja sosiaali- ja terveysalan laboratorioit. Laboratorioissa voidaan suorittaa yksittäisiä mittauksia ja testauksia tai niitä

voidaan hyödyntää laajemmissa tutkimus- ja kehityshankkeissa. Palveluita tarjotaan muun muassa tuotanto- ja kemiantekniikkaan liittyen.

BIOLAAKSO

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee Metsäntutkimuslaitoksen (Metla), Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTTL) yhdistämistä uudeksi tutkimuslaitokseksi vuoden 2015 alkuun mennessä. Uudistusta silmällä pitäen Keski-Pohjanmaalla tavoitellaan sijoituspaikkaa tämän uuden luonnonvara-alan tutkimuslaitoksen alueyksikölle. Hanke kulkee nimellä Biolaakso.

Keski-Pohjanmaalle on pitkän aikavälin kehityksenä sekä alueen vahvuuksiin perustavana jatkumona syntynyt merkittävä luonnonvara-alan toimijoiden keskittymä. Biolaakso on luonnonvara-alan ja biotalouden vahvaa osaamisaluetta Kalajokilaakson, Lestijoki-laakson, Perhonjokilaakson sekä Kokkolan ja Pietarsaaren seutukuntien alueella. Alueyksikköön koottaisiin alueen nykyiset Metlan, MTT:n ja RKTTL:n toiminnot ja sitä vahvistettaisiin. Yksikkö tuottaisi lisäarvoa muodostamalla yhdessä muiden alueella toimivien tutkimus-, kehitys- ja neuvontaorganisaatioiden kanssa Luonnonvara-alan tutkimus- ja innovaatiokeskuksen, joka palvelisi tehokkaasti ja joustavasti luonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvia elinkeinoja.

Vahva ja edelleen vahvistuva alkutuotanto maa- ja metsätaloudessa, toimiva logistiikka sekä monipuolinen jatkojalostusteollisuus sekä energiantuotanto tarvitsevat tutkimus-, kehitys- ja koulutuspalveluja, joita alueen organisaatiot tarjoavat. Metlan Kannuksen yksikkö, MTT:n Kannuksen yksikkö, GTK:n Kokkolan yksikkö ja Teknologiatekeskus KETEK Oy (Kokkola) sekä alueelliset tutkimus- ja koulutusorganisaatiot Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Centria ammattikorkeakoulu, Oulun eteläisen instituutti, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä ja Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto sekä Jokilaaksojen koulutusyhtymä ja Optima kuntayhtymä tarjoavat korkeatasoisia, monipuolisia sekä kattavia luonnonvara-alan tutkimus- ja koulutuspalveluja. (www.biolaakso.fi)

KOKKOLAN YLIOPISTOKESKUS CHYDENIUS

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius toimii Jyväskylän, Oulun ja Vaasan yliopistojen toiminnallisesti yhteisenä yliopistokeskuksena Kokkolassa. Koulutus- ja tutkimustyötä tehdään ja kehitetään erityisesti näiden yliopistojen erityisosaamisaloilla: kasvatustieteessä, tietotekniikassa, yhteiskunta- ja aluetieteissä, kauppatieteissä sekä luonnontieteissä (erityisesti soveltava kemia).

Yliopistokeskus tekee tiivistä yhteistyötä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sekä alueen elinkeinoelämän kanssa. Chydenius on mukana Kokkolan seudun osaamiskeskusten toiminnassa. Yliopistokeskuksessa annetaan sekä ylempään korkeakoulututkintoon että tohtorin tutkintoon johtavaa koulutusta, tehdään tieteellistä tutkimusta, järjestetään monipuolista aikuiskoulutusta ja toteutetaan alueellista palvelutoimintaa.

MAA- JA ELINTARVIKOTALOUDEN TUTKIMUSKESKUS MTT, KANNUS

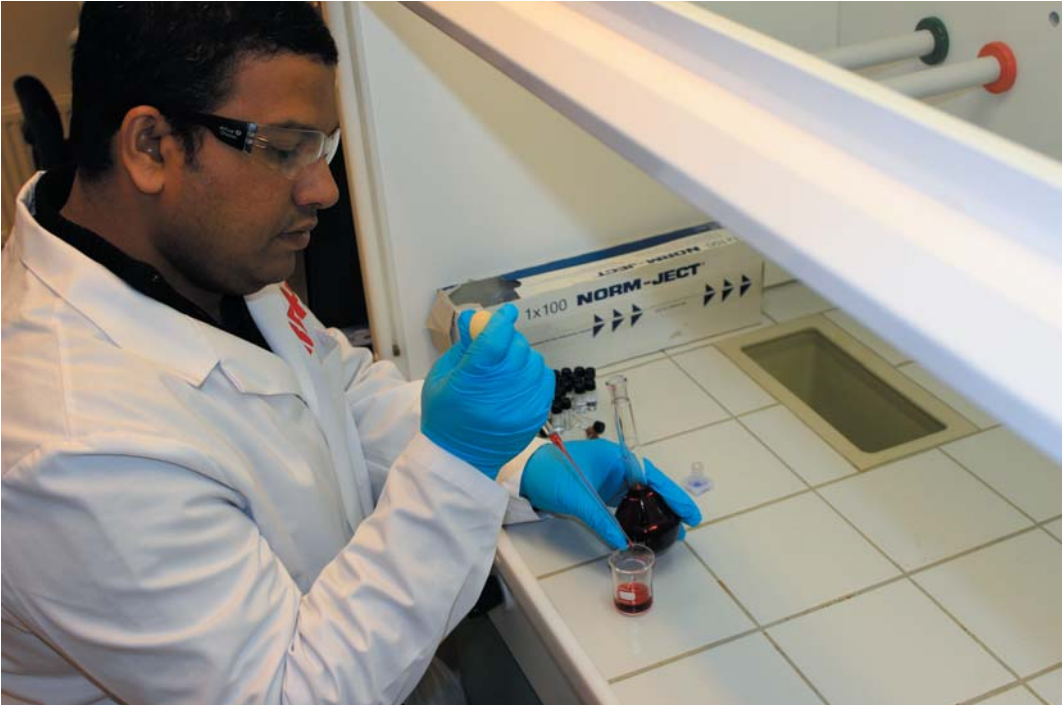
MTT:n Kannuksen toimipaikassa tutkimuksessa keskitytään turkiseläinten kasvatusolojen parantamiseen ja ravitsemustutkimukseen (muun muassa ruokinnan uudet raaka-aineet). Toimipaikka on Metsäntutkimuslaitoksen Kannuksen toimipaikan yhteydessä.

METSÄNTUTKIMUSLAITOS METLA, KANNUS

Metsäntutkimuslaitoksen Kannuksen toimipaikassa tehtävä tutkimus painottuu metsäenergiaan (kasvatus, tuotantomenetelmät ja seurannaisvaikutukset), metsäsuunnitteluun, rannikkometsien erityispiirteisiin ja suometsien uudistamiseen ja ravinnetalouteen sekä pellonmetsityksen vaikutukseen kasvihuonekaasutaseisiin. Syksyllä 2013 toimipaikassa työskenteli 26 henkilöä, joista oli 9 tutkijaa. Toimipaikka on osa Metsäntutkimuslaitoksen Länsi-Suomen alueyksikköä, jonka keskus on Parkanossa.

GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS GTK, KOKKOLA

Geologian tutkimuskeskus (GTK) tuottaa yhteiskunnan tarvitsemää geolan asiantuntemusta ja luo innovatiivisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön, kaivannaistoiminnan, energiahuollon, ympäristöalan, rakentamisen ja maankäytön tarpeisiin. Palveluina on saatavissa muun muassa geologiaa paikkatietoaineistoja. Kokkolassa on

Kuva 3. Teknologiakeskus KETEK Oy:n toimintaan kuuluvat myös luonnontuoteraaka-aineiden analyysipalvelut. Tutkija Rathish Rajan tutkii mustikkakautetta. Kuva: Satu Ikonen.

keskitytty erityisesti maankäytön ja energiahuollon palveluihin.

TEKNOLOGIAKESKUS KETEK OY

KETEK on yritysten osaamisen kehittämiseen erikoistunut Suomen teknologiakeskusten liittoon (TEKEL) kuuluva teknologiakeskus, jonka palvelutarjontaan kuuluvat erityisesti liiketoiminnan kehittäminen, tutkimus- ja kehitystoiminta, analyysi- ja testauspalvelut sekä tiedonhaku ja rahoitusvaihtoehtojen selvitys. Teknologiakeskuksen erikoisaloina ovat kemian-, laser- ja venealan teolliset sovellukset.

KETEK koordinoi valtakunnallista **Kokkolan seudun osaamiskeskusohjelmaa**, jonka erikoisaloina ovat kemianteollisuus, kemian hyödyntävä teollisuus, nanoteknologia ja metsäkemia. Metsäkemian osalta päätavoitteena on saada mestästä uusia tuotteita, materiaaleja ja innovaatioita, saada metsäbiomassaa hyödynnettyä energiantuotannossa sekä saada uusia sovelluksia niin luonnonkuitukomposiiteille kuin puutuoteteollisuuden tuotteillekin. Osaamiskeskus toimii osana kansallista Uusiutuva metsäteollisuus -osaamisklusteria. Luonnontuotteisiin liittyen KETEK toteuttaa han-

ketta, jolla edistetään uuden tiedon ja tekniikoiden käyttöönottoa luonnontuotealalla sekä luodaan alalle uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

KOKKOLANSEUDUN KEHITYS OY KOSEK

Kokkolanseudun Kehitys Oy on kehitysyhtiö, jonka tehtävänä on kehittää yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä alueella, edistää kuntien ja talouselämän keskinäistä yhteistoimintaa sekä valvoa seutukunnan etua ulkopuolisen rahoituksen ja resurssien hankinnassa sekä aluemarkkinoinnissa. KOSEK tarjoaa yrityksille monipuolisia elinkeino- ja kehittämispalveluita sekä yritysneuvontaa toimialasta riippumatta esimerkiksi toimitiloihin, henkilöstön koulutukseen ja rekrytointeihin, rahoitukseen sekä kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa.

KESKI-POHJANMAAN UUSYRITYSKESKUS FIRMAMI

Keski-Pohjanmaan Uusyrityskeskus tarjoaa maksutonta neuvonta- ja esivalmennusta ensisijaisesti yrityksen perustamista harkitseville henkilöille. Uusyrityskeskus tarjoaa palveluita muun muas-

sa liikeidean kehittämisessä, laskelmien teossa, markkinointiin ja myyntiin liittyvissä asioissa sekä yhteistyöverkon luomisessa ja kehittämisessä.

KAUSTISEN SEUTUKUNNAN YRITYSPALVELUT

Kaustisen seutukunnan yhteistyöllä kootaan voimavarat muun muassa seudun kilpailukyvyn lisäämiseksi ja osaamisen kehittämiseksi. Seutukunta osallistuu hankkeiden valmisteluun ja seurantaan eri toimijoiden kanssa. Lisäksi seutukunta vastaa esimerkiksi rahoittajien, oppilaitosten, kehittämissorganisaatioiden ja yritysten verkostoitumisen ja yhteistyön kokoamisesta seudullisesti, maakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti. Seutukunta myös päättää yhdessä alueen kuntien kanssa kehittämissankkeiden kuntarahoituksesta sekä toimii kehittämiss- ja investointirahoituksen kanavoimiseksi seutukuntaan.

Kaustisen seutukunnan yritysportaalista löytyvät alueen yritykset sekä tietoa esimerkiksi vapaista toimitiloista. Seutukunnan yritysneuvojat tarjoavat yrityksille asiantuntija-apua muun muassa yrityksen perustamisessa, kehittämisessä ja rahoituksessa sekä toimivat linkkinä hankkeiden kanssa.

TOHOLAMMIN KEHITYS OY

Toimintaan kuuluvat muun muassa yritysten perustamiseen, toimivien yritysten kehittämiseen ja yritysten toimitilojen järjestämiseen liittyvät palvelut sekä erilaisten selvitysten ja hankkeiden toteuttaminen.

PERHON KEHITYSYHTIÖ OY

Kehitysyhtiön tehtävänä on elinkeinotoiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen. Kehitysyhtiö toimii yritys- ja elinkeinotoiminnan kehittämiseksi perustettavien ja toimivien yritysten kehitys- ja rahoitusyhtiönä laite-, kaluste-, kiinteistö-, ja toimitilahankinnoissa sekä vuokrauksessa.

VIEXPO OSUUSKUNTA

Viexpo on Pietarsaareissa, Vaasassa, Seinäjoella, Närpiössä ja Kokkolassa toimiva kansainvälistymisen asiantuntija, joka tarjoaa yrityksille muun muassa markkina-analyysipalveluita, järjestää messuesiintymisiä ja markkinaselvitysmatkoja, auttaa vientiverkostojen rakentamisessa sekä järjestää vientipäällikköpalveluita ja kielipalveluita.

PROAGRIA KESKI-POHJANMAA RY

ProAgria Keski-Pohjanmaa ry on neuvontajärjestö, joka auttaa maatalojen ja maaseutuyritysten toimintaan liittyvissä asioissa. Neuvonnan lisäksi palvelu- ja tuotevalikoimaan kuuluvat koulutuspalvelut, projektien vetämiss- ja organisointipalvelut sekä erilaiset seurantapalvelut.

KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset tarjoavat yrityksille, yhdistyksille ja yksityisille ihmisille kehittämisspalveluita, henkilökohtaista neuvontaa ja koulutusta. Palveluihin sisältyy muun muassa hygieniakoulutus ja -testaus.

KESKI-POHJANMAAN KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUS RY

Keski-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry ylläpitää ja edistää keskipohjalaista käsityötä taitokulttuurina ja elinkeinona. Toiminnallaan yhdistys muun muassa kehittää uutta ja omaperäistä käsityötä ja vahvistaa käsityöryrittäjyyttä. Yhdistys järjestää alan kursseja, ammatillista lisäkoulutusta, tapahtumia ja työpajoja, tarjoaa Taito-yrityspalveluja sekä välittää käsityömateriaaleja ja tuotteita. Toiminnassa käytetään myös luonnonmateriaaleja. Kokolan käsi- ja taideteollisuuskeskuksen lisäksi yhdistyksellä on käsityökeskukset Kannuksessa, Sievissä ja Kalajoella.

KESKI-POHJANMAAN 4H-PIIRI RY

Keski-Pohjanmaan 4H-piiri ja alueen 4H-yhdistykset järjestävät lapsille ja nuorille muun muassa ryhmätoimintaa, erilaisiin työtehtäviin tutustuttavia kursseja ja työtilaisuuksia sekä metsä- ja luontoaiheisia tapahtumia ja teemakerhoja. 4H-yrityksissä nuoret pääsevät kokeilemaan työntekeä, yritystoimintaa ja yrittäjänä oloa. 4H-piiri alueyhdistyksineen toteuttaa lisäksi marjojen ostotoimintaa maakunnassa.

SUOMEN METSÄKESKUS, ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAA

Suomen metsäkeskus on koko maan kattava metsätalouden kehittämiss- ja toimeenpano-organisaatio, joka hoitaa metsien kestävään hoitoon ja käyttöön, metsien monimuotoisuuden säilyttämiseen sekä metsiin perustuvien elinkeinojen edistämiseen liittyviä tehtäviä. Metsäkeskuksen Julkiset

Kuva 4. Mikko Rinne, 14-vuotias halsualainen koulupoika, poimi puolukoita syksyllä 2013 yli 300 kiloa ja on kuvassa lähdössä viemään marjoja 4H:n ostopisteeseen. Kuva: Hanna Rinne.

palvelut -yksikkö tuottaa lakiin perustuvia metsätalouden edistämis-, rahoitus- ja tarkastuspalveluja. Metsäpalvelut -yksikkö Otso Metsäpalvelut tuottaa metsänomistajille liiketaloudellisia palveluita kuten metsäsuunnittelua.

Metsäkeskus toteuttaa metsäalan viestintää ja toteuttaa luonnon ja metsien hoitoon ja käyttöön liittyviä kehittämishankkeita. Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla on laadittu alueen metsien hoitoa ja käyttöä ohjaava metsäohjelma, jossa myös metsien monikäyttö on otettu esille.

METSÄNOMISTAJIEN LIITTO LÄNSI-SUOMI RY

Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi ry on Etelä- ja Keski-Pohjanmaan, Pirkanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakunnissa toimiva yksityismetsätalouden alueellinen kehittämis-, yhteistyö- ja etujärjestö. Liitto on mukana alueen metsiä ja luonnonvaroja koskevassa hanketoiminnassa.

METSÄNHOITUYHDISTYKSET

Metsänhoitoyhdistys Keskipoija ry toimii Keski-Pohjanmaalla Halsuan, Kaustisen, Lestijär-

ven, Perhon, Toholammin ja Vetelin kuntien sekä Kokkolan kaupungin alueella Lohtajan, Kälviän ja Ullavan osalta ja Kalajoen kaupungin alueella Himangan osalta. Metsänhoitoyhdistys välittää tietoa metsänomistajille ja tarjoaa jäsenilleen muun muassa metsänhoito- ja puukauppapalveluita sekä metsän arvon määrittämistä ja tilakohtaista metsäsuunnittelua. Metsänhoitoyhdistys Keskipoija on Luonnonvara-alaverkoston (LUOVA) yhteistyökumppani.

Metsänhoitoyhdistys Kannus toimii Kannuksen kaupungin alueella. Yhdistys tarjoaa jäsenilleen kokonaisvaltaisia metsäluonnon hoidon ja käytön palveluja.

MTK KESKI-POHJANMAA RY

Maataloustuottajain Keski-Pohjanmaan liitto MTK Keski-Pohjanmaa ry on maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien alueellinen etujärjestö, joka osallistuu edustajineen erilaisten ohjelmien ja strategioiden valmistelutyöhön sekä monien hankkeiden ohjausryhmiin. Yhdistys järjestää koulutuksia sekä osallistuu maaseudun elinkeinojen kehitykseen muun muassa LUOVA-verkoston kautta toimimalla.

KESKI-POHJANMAAN LIITTO

Keski-Pohjanmaan liitto on jäsenkuntiansa muodostama kuntayhtymä, jonka toiminnan jäsenkunnat pääosin rahoittavat. Toimialueena on Kokkolan ja Kaustisen seutukunnat. Keski-Pohjanmaan liitto toimii aluekehitysviranomaisena sekä maakunnan suunnittelu- ja edunvalvontayksikkönä. Liitto ajaa maakunnan, sen kuntien, väestön ja elinkeinoelämän etuja sekä laatii erilaisia strategioita, suunnitelmia ja selvityksiä.

POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS (ELY-KESKUS)

ELY-keskus on valtionhallinnon alueellinen kehittämis- ja palvelukeskus. Kaikkiaan Suomessa ELY-keskuksia on 15 ja niihin on koottu entisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien, lääninhallitusten liikenne- ja sivistysosaston sekä Merenkulkulaitoksen tehtäviä. Pohjanmaan ELY-keskuksella on toimipaikka Kokkolassa.

Elinkeinojen, työvoiman, osaamisen ja kulttuurin vastuualue hoitaa muun muassa yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämispalveluja, elinkeinoelämän ja innovaatioympäristön kehittämistä, alueellista elinkeino- ja työvoimapolitiikkaa, maatilatalouden ja maaseutuelinkeinojen kehittämistä sekä ammatillisen koulutuksen suunnittelu- ja seurantatehtäviä. Vastuualueen toimintaa Keski-Pohjanmaalla hoitaa Pohjanmaan ELY-keskus.

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue huolehtii alueelliselta ympäristökeskukselta siirtyneistä tehtävistä toimialueellaan. Näitä ovat ympäristön tilan seuranta, ympäristönsuojelu, luonnonsuojelu, alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito sekä vesivarojen käyttö ja hoito. Vastuualueen toimintaa Keski-Pohjanmaalla hoitaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

PIRITYISET RY

Pirityiset ry on maaseudun kehittämissyhdystys (paikallinen Leader-toimintaryhmä), joka kannustaa maaseudun asukkaita kehittämään omaa kotiseutuaan, lisäämään sen viihtyisyyttä sekä synnyttämään työpaikkoja ja yrityksiä. Pirityiset ry aktivoi, innostaa, tiedottaa, kouluttaa ja toimii hankkeiden toteuttajien apuna. Pirityiset ry:n kautta voi hakea rahoitusta yrityksen investointeihin, kehittämiseen ja ensimmäisen vieraan työtekijän palkkakustannuksiin. Pirityiset ry rahoittaa myös maaseudun elinkeinojen monipuolistamista, koulutusta sekä yleishyödyllisiä investointeja ja kehittämishankkeita. Kehittämissyhdystyksen

toiminta-alueena on Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli ja Kokkolan kaupungin Ullavan alue.

RIESKA-LEADER

Rieska-Leader ry on maaseudun kehittämissyhdystys, jonka toiminta-alueella on kahden maakunnan alueella. Keski-Pohjanmaalta aluetta ovat Kannus sekä Kokkolan kaupunkiin kuuluvat Kälviän ja Lohtajan alueet. Pohjois-Pohjanmaalta aluetta ovat Ylivieska, Alavieska, Kalajoki, Merijärvi, Sievi ja Oulainen. Yhdistys toteuttaa Leader-toimintatavalla Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelmaa.

3.3 LUONNONTUOTEALAN YRITYKSET JA JALOSTUSKETJUT KESKI-POHJANMAALLA

Luonnontuotealan yrityksiä Keski-Pohjanmaalla on toistaiseksi erittäin vähän, vain muutama. Joitakin maakuntaan kytkeytyviä yrityksiä on lähi-alueella ympäröivissä maakunnissa kuten Pietarsaarella toimiva luontaistuotteita valmistava Oy Valioravinto Ab. Keski-Pohjanmaalla oli vuosittain hinnan taitteen tienoilla muutamia luonnonmarjoja mehuiksi ja makeisiksi jalostaneita yrityksiä, mutta näiden toiminta on loppunut. Turvetta on jonkin verran käytetty hoitotuotteisiin ja -palveluihin. Luonnontuotealan liikevaihdosta ja työllistävyydestä maakunnassa ei ole saatavissa tilastoja.

Maakunnan luonnonmarjat menevät pitkälti ostopisteiden kautta raaka-aineena maakunnan ulkopuolelle. Keski-Pohjanmaan 4H-piiri alueyhdistyksineen organisoii marjojen ostotoimintaa maakunnassa, vuonna 2011 marjat välitettiin Polarica Oy:lle. Toisaalta kotimaisia luonnontuotteita voisi olla mahdollista käyttää enemmän alueen yritysten raaka-aineina tuontiraaka-aineiden sijaan.

Green Finance Oy Vetelistä valmistaa marjoista sekä niiden kuorista ja siemenistä kuivattuja rouheita, öljyjä, täysmehuja, hilloja ja makeisia. Suuri osa terveellisyyttä ja ravitsemuksellisuutta korostavista tuotteista on luomua. Marjoista käytetään muun muassa tyrniä, mustikkaa, karpaloo ja puolukkaa. Tyrni on viljeltyä ja sitä saadaan pääosin omalta luomutilalta. (www.greenfinns.com)

Tuotekehitys sekä laadukkaitten tuotteiden valmistus ja markkinointi ovat vaatineet yrityksessä paljon asiantuntemuksen hankkimista, panos-

tusta laitteistoihin sekä yhteistyötahojen etsimistä. Muun muassa Kaustisen seutukunnan hanketoinnasta on ollut apua matkan varrella.

Yrityksen tuotteita myydään Greenfinn's -tuotemerkillä kotimaan markkinoiden lisäksi Japaniin ja Etelä-Koreaan. Osa tuotannosta menee lopputuotteina kuluttajille, osa jatkojalostavalle teollisuudelle. Suomessa tuotteita on saatavilla verkkokaupan lisäksi esimerkiksi luomumyymälöissä, terveystuotepaikoissa sekä kauppahalleissa ja marketeissa. <http://www.greenfinns.com/>

Leader Snack Factory Oy valmistaa terveystuotemarkkinoille funktionaalisia patukoita, ateriakorvike- ja välipalapatukoita sekä urheilupatukoita uudessa tuotantolaitoksessa Toholammilla. Vahvaa tuotekehitystä, uutta tuotantoteknologiaa ja yhteistyökumppanuuksia hyödyntävä toiminta on käynnistetty vuonna 2011. Käytetyt raaka-aineet ovat pääosin ulkomaisia, esimerkiksi suomalaisia luonnontuotteita ei ole toistaiseksi käytetty. Tuotteilla tähdätään erityisesti kansainvälisille markkinoille, mutta tarjontaa on vahvasti myös Suomeen. <http://barfactory.fi/>

Bullberry Oy Toholammilta on kivennäisvesien ja muiden pullotettujen juomien sopimusvalmistukseen erikoistunut yritys. Yritys on perustettu 1998, alkuvuosien marjojen ja sienten jalostuksesta on siirrytty mehujen ja vesien pakkaamiseen.

Yrityksen sopimusvalmistustuotteita ovat muun muassa urheilujuomat ym. erikoisjuomat sekä virvoitusjuomat, mehut ja mehujuomat. Yhteistyö on tiivistä lähdevesiyhtiö Finn Spring Oy:n kanssa. Valmistuksen ja pakkauksen lisäksi yritys tarjoaa pientuottajille tuotekehitykseen ja logistiikkaan liittyviä palveluita. Yhteistyötä tehdään asiantuntijatahojen kanssa asiakkaiden tarpeiden mukaan. <http://www.bullberry.fi>

Kaustisen Kansanlääkintäkeskuksen (Terveyskylä-säätiö) toiminta pohjautuu seudun voimakkaaseen kansanparannusperinteeseen. Hoitotarjontaa on kehitetty kansanlääkinnän ja koululääketieteen yhteistyönä. Tuki- ja liikuntaelinvaivoihin kohdistuvan jäsenkorjaushoidon ohella keskuksen palveluihin ja osaamiseen kuuluvat muun muassa turvehoidot ja kylvyt sekä erikoishieronnat esimerkiksi yrttiöljyin ja nyytein. <http://www.kansanlaakintakeskus.com>

Keski-Pohjanmaalla on lisäksi muutamia luontaistuotteita ja luonnontuotepohjaisia hyvinvointituotteita myyviä vähittäiskauppoja ja kauneushoitoloita. Tarjolla on myös yrtti- ja turvehoitoja. Yrttejä ja marjoja käytetään lisäksi joidenkin elintarvikeryitysten tuotteissa.

3.4 LUONNONTUOTEALAN MAHDOLLISUUDET KESKI-POHJANMAALLA

Keski-Pohjanmaan toimijoille ja yrityksille tehtyjen haastattelujen perusteella maakunnassa on havaittavissa kiinnostuksen heräämistä luonnontuotealaan. Mahdollisuuksia ei kuitenkaan tunneta riittävästi ja ne ovat jääneet hyödyntämättä. Silti luonnontuotealan kehitysnäkymien odotettiin edelleen paranevan lähitulevaisuudessa. Esimerkiksi lähiruoan ja luonnollisten makujen arvostuksen arvioitiin kasvavan. Etenemistä hidastaa haastateltujen mukaan se, että suoranaisesti luonnontuotealan parissa toimivia yrityksiä, kehittäjiä ja osaajia on vähän. Maakunnassa arvioitiin odoteltavan, löytyykö alalle uutta tutkimustietoa, tuotteita tai veturiyrityksiä. Alan mahdollisuuksien esilletuontia toivottiin lisää.

Keski-Pohjanmaan vahvuuksina luonnontuotealan osalta haastatteluissa pidettiin puhtaan luonnon, raaka-ainevarojen ja erityisesti soiden runsautta sekä alaa tukevia koulutusrakenteita ja tutkimus- ja kehittämistoimijoita verkostoineen. Erityisesti luonnonvara-alan kehittämisverkostoa (LUOVA) pidettiin tärkeänä. Menetelmä- ja tuotekehitykseen soveltuvia tiloja ja laitteita maakunnassa on hyvin käytettävissä. Yrityshenkisyyden ja pienyritystoiminnan runsauden lisäksi osuuskuntatoiminnan sekä viljelyn osaamista pidettiin merkittävänä vahvuuksina. Maakunnan teollisuudesta nähtiin voivan olla apua luonnontuotealan kehittämisessä. Lisäksi logistiset yhteydet Keski-Pohjanmaalla nähtiin hyväksi.

Keski-Pohjanmaan toimijoiden palveluitten ja osaamisalueiden tarkastelun perusteella maakunnan vahvuuksia luonnontuotealan kehittämisen osalta ovat muun muassa soveltavan kemian ja tuotantoteknologian osaaminen ja verkostoituminen, kemianteollisuus sekä monipuoliset analyysi- ja testauspalvelut. Klusteriohjelmien myötä myös kansainväliset yhteydet ovat vahvistuneet.

Hyvän lähtökohdan luonnontuotealan kehittämiseen tarjoaa se, että Keski-Pohjanmaalla on luonnonvaroihin liittyen monipuolista toimintaa. Maakunnassa on esimerkiksi biomassan tuotantomenetelmien ja maatalousteknologian osaamista.

Hyvinvointialan osaamisessa maakunnassa on pitkät perinteet muun muassa kansanlääkinnän osalta. Koulutusta tarjotaan luontaishoitajille. Lisäksi maakunnassa on tehty green care -palveluitten kehitystyötä. Myös eläinten hoitoon ja ruokintaan on monipuolista koulutusta, osaamista ja yrittäjyyttä.

Kuva 5. Keski-Pohjanmaan vahvuuksia ovat soveltavan kemian osaaminen sekä monipuoliset analyysi- ja testauspalvelut, joita on hyödynnettävissä myös luonnontuotealalla. Kuva: Satu Ikonen.

Luonnontuotealan kehittymisen merkittävimpinä aihealueina Keski-Pohjanmaalla haastatellut näkivät erityisesti metsämarjojen jalostuksen elintarvikkeiksi, luonnontuotteiden viljelyn ja talteenoton luonnosta, ravintolisien valmistamisen, eläinrehujen valmistamisen, luonnontuotteisiin tukeutuvien matkailu- ja hyvinvointipalveluiden tarjoamisen sekä alan koulutus- ja neuvontapalveluiden tarjoamisen. Lisäksi maakunnan toimijoitten osaamisalueitten perusteella merkittävä ala voi olla myös hyvinvointituotteiden valmistaminen.

Suurimpina luonnontuotealan kehittymistä rajoittavina tekijöinä haastatteluissa mainittiin tiedon puute alasta ja sen mahdollisuuksista, osaamisen puutteet esimerkiksi raaka-aineitten ominaisuuksien ja tuotekehityksen osalta, liiketoiminnan volyymin ja kannattavuuden kehittäminen, raaka-aineen saatavuus ja talteenotto sekä markkinoiden ja oikeiden kilpailutekijöiden löytäminen. Lisäksi ongelmia nähtiin tutkimustiedon hyödyn-

tämisessä, tiedon siirrossa yrityksiin ja tuotekehityksessä. Luonnontuotteiden hyödyntämiseen liittyy monia säännöksiä, joiden vaatimusten täyttäminen vaatii tietoa ja osaamista. Kehittymistä haittaa alan nykyisten yritysten vähäisyys. Luonnontuotealan osalta maakunnassa ei ole myöskään sovittu vastuullisesta toimijasta eikä kehittämisen työnjaosta.

Keskeisimmät luonnontuotealan yrittäjäyttä hankaloittavat tekijät olivat haastateltujen mielestä markkinoiden löytäminen, markkinoinnin osaaminen, tuotekehitysoosaaminen, toiminnan kausiluonteisuus, tiedonsaannin tai koulutuksen puutteet sekä hyvien tuote- tai palveluideoiden löytäminen.

Luonnontuotealan kehittämiseksi haastatellut näkivät erityisesti tarvittavan markkinatutkimuksia, alan koulutusta, markkinointikoulutusta, asiakaslähdistä tuotekehitystä, tutkimustiedon siirtoa yrityksiin sekä yhteistyöverkostojen ja työn-

Kuva 6. Hyvinvointituotteiden valmistuksessa hyödynnetään yhä useammin luonnontuotteita. Kuvassa on valikoima kotimaisia ihon ja hiusten hoitoon kehitettyjä tuotteita. Kuva: Birgitta Partanen.

jaon kehittämistä. Luonnontuotealan tunnettuutta tulisi lisätä. Yrityslähtöistä raaka-ainetutkimusta ja luonnontuotteiden viljelyn kehittämistä tarvittaisiin. Lisäksi alan yritystoiminnassa ratkaisuja voisivat olla yhteishankintarengas, lähituotetukku tai alan osuuskunta.

Parhaimpina keinoina edistää Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan yrittäjyyttä haastatellut pitivät keskittymistä muutamaani aiheisiin, tutkimusverkostoissa mukana oloa ja tiedon välittämistä tuotekehitykseen sekä esimerkkien hyödyntämistä ja veturiyritysten saamista mukaan kehittämiseen. Lisäksi hyvinä ratkaisuinä pidettiin koko toiminta- ja jalostusketjun kehittämistä ja yhteistyön lisäämistä verkostopohjaisilla hankkeilla, yritysten mukanaoloa sekä osuuskuntamallin jalkauttamista. Luonnontuotealalle nähtiin tarvittavan maakunnassa herättelevää yrityshautomo- ja innovaatiotoimintaa, kuluttajien kuuntelemista sekä osaamisen kokoamista.

Luonnontuotealan toivottavina yhteistyön laajenemissuuntina haastatellut näkivät eri elinkeinoalat kuten elintarviketeollisuuden, kemian

teollisuuden, luontaistuotealan, matkailun, hyvinvointialan, puutarha-alan sekä alkutuotannon. Eri alojen ammattilaisia ja tietotaitoa toivottiin yhteistyöhön. Organisaatioista kehittämiseen nähtiin tarvittavan mukaan muun muassa kaupallisia toimijoita, vientiorganisaatioita, oppilaitoksia, yliopistoja ja tutkimuslaitoksia, teknologiaosaajia, luonnontuotealan toimijoita ja verkostoja, muiden alueiden ja ulkomaisia yrityksiä sekä rahoittajia ja päättäjiä. Kuluttajia toivottiin tavoitettavan esimerkiksi sosiaalisen median kautta.

3.5 LUONNONTUOTEALAN ALUEELLINEN NELIKENTTÄANALYYSI

Luonnontuotealaan liittyvät vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat Keski-Pohjanmaalla olivat tehtyjen haastattelujen ja aineistokartoitusten perusteella seuraavat:

Taulukko 1. Keski-Pohjanmaan luonnontuotealan SWOT

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> • Puhdas luonto • Luonnon tarjoamat sadot ja jokamiehenoikeudet • Raaka-aineiden monipuolisuus • Raaka-aineiden pohjoinen laatu ja terveysominaisuudet • Terveys- ja hyvinvointitrendit • Lähiaruoka- ja luomutrendit • Kestävän kehityksen mukaisuus • Alan korkeatasoinen tutkimustoiminta Suomessa • Monitieteiset tutkimusyksiköt alueella, tutkimus- ja kehitystoimijat verkostoinen • Vahva soveltavan kemian ja tuotantoteknologian osaaminen • Laaja oppilaitosverkosto ja koulutusrakenteet • Luonnonvara-alan kehittämisverkosto LUOVA • Tilat, laitteet ja analyysipalvelut menetelmä- ja tuotekehitykseen • Yrittäjämaakunta: pieniyrittäjyyttä ja yrityshenkisiä ihmisiä • Osuuskuntatoiminnan osaaminen • Vahva alkutuotanto-osaaminen, viljely- ja jalostusosaaminen (maatalousteknologia ja biomassan tuotantomenetelmät) • Kompakti maakunta • Hyvät liikenne- ja logistiset yhteydet, hyvä metsätieverkosto • Vahvistuva maakuntakeskus ja elävä maaseutu • Rikas kulttuuriperinne ja -toiminta • Perinteet luonnontuotteiden käytöstä ja talteenotosta • Yhteinen maakunnan tavoite luonnonvarojen monipuolisesta käytöstä 	<ul style="list-style-type: none"> • Suuret vuosittaiset sato- ja laatuvaihtelut • Raaka-ainevarojen ja niiden ominaisuuksien riittämätön tuntemus • Poimijoitten määrän väheneminen • Keruuteknologian kehittymättömyys • Suot ja karuhko luonto kaventavat luonnontuotelajistoa ja -satoa • Markkinoitten tuntemuksen puutteet • Terveysväitettutkimusten riittämättömyys • Luonnontuotealan kehittämistyön toimijoitten ja työnjaoon puutteet • Alan T&K&I -toiminnan vähyyt • Luonnonvarojen alhainen jalostusaste • Luonnontuotealan koulutuksen ja osaamisen puutteet • Liiketoimintaosaamisen puutteet • Alan yritysten vähäisyys ja pienuus • Alan kehittämishankkeiden ja Investointipääomien vähyyt
MAHDOLLISUUDET	UHAT
<ul style="list-style-type: none"> • Luonnontuotteiden viljely • Luonnontuotteiden kestävä käyttö ja jalostus • Suomalaisten luonnontuotteiden luotettava laatu ja alkuperä • Runsaat suot • Kansainvälinen kiinnostus ja kysyntä • Vientitoiminta kasvaville kansainvälisille vihreiden ja bioaktiivisten yhdisteiden markkinoille • Ravitsemus- ja terveystutkimuksen lisääntyminen • Yritysten ja toimijoitten yhteistyö ja kansainväliset yhteydet • Länsi- ja Pohjois-Suomen kehittyvä verkostoyhteistyö luonnontuotealalla • Alan innovaatio- ja tutkimusympäristöjen kehittyminen • Uusyrittäjyys, avoimet innovaatiot ja spin off'it • Toimialojen yhteistyö, mm. hyvinvointiala ja matkailu • Kumppanuudet sivuvaariin elinkeinoaloihin, joissa teollisuutta ja isompia yrityksiä (mm. kemian teollisuus, elintarvikeala) • Toimivat koulutusväylät ja alan koulutus • Eläinten hoidon, ruokinnan ja alan yrittäjyyden osaaminen ja koulutus (kennelala, hevostalous) • Kansanlääkintäperinne • Sosiaalinen media 	<ul style="list-style-type: none"> • Luonnontuotealan heikentyvä tuntemus • Teollisuuden ja pk-yritysten kiristynvä kilpailu raaka-aineista • Asenteet luonnontuotteiden kaupalliseen keruuseen ja hyödyntämiseen • Ympäristöuhat • Tutkimuksen, koulutuksen ja innovaatiotoiminnan rahoituksen ja rakenteiden heikkeneminen • Yhteisöllisyyden väheneminen • Maaseudun autoituminen • Energian ja polttoaineiden hintakehitys • Maailmantalouden suhdannevaihtelut • Byrokrazia ja säännökset suhteessa kilpaileviin maihin

Keski-Pohjanmaalla Kannuksessa 25.9.2012 järjestetyssä Luonnontuotealan INNO-työpaja I:ssä osallistujat kävivät läpi hankkeessa toteutetun toimijahaastattelun pohjalta laaditun nelikenttä-analyysin ja täydensivät listaa. Tämän jälkeen ryhmäläiset äänestivät merkittävimmät vahvuudet/mahdollisuudet sekä heikoudet/uhat.

Ryhmissä merkittävimmiksi vahvuuksiksi ja mahdollisuuksiksi nostettiin:

- luonnon tarjoamat sadot ja jokamiehenoikeudet
- tilat, laitteet ja analyysipalvelut menetelmä- ja tuotekehitykseen Yrittäjämaakunta; pienyritysjyötyä ja yrittäjähenkisiä ihmisiä
- lähiruoka- ja luomutrendi
- kumppanuudet sivuvaariin elinkeinoaloihin

Ryhmissä merkittävimmiksi heikkouksiksi ja uhiksi nostettiin:

- markkinoiden tuntemuksen puutteet
- luonnonvarojen alhainen jalostusaste
- asenteet luonnontuotteiden kaupalliseen keuruuseen ja hyödyntämiseen
- poimijoiden määrän väheneminen
- myyntikanavien puute

3.6 LUONNONTUOTEALA JA MAAKUNNAN KEHITTÄMISLINJAUKSET

Keski-Pohjanmaata ja maakunnan elinkeinotoiminnan kehittämistä koskevat ohjelmat ja strategiat ovat painotuksiltaan keskenään varsin samansuuntaisia. Menestyvän elinkeinotoiminnan ja tuotekehityksen nähdään tarvitsevan monipuolista yhteistyötä sekä vahvaa ja osaavaa innovaatioympäristöä, joten näiden kehittämistä korostetaan.

Maakunnan kärkialojen kuten kemianteollisuuden kehittämisen lisäksi luonnonvarojen monipuolinen ja kestävä hyödyntäminen nähdään maakunnassa tärkeänä tavoitteena. Metsien uudet raaka-aineet nostetaan usein esille merkittävänä mahdollisuutena, vaikka luonnontuotteita ei muutoin monesti erikseen mainita. Ohjelmat korostavat jalostusasteen nostamista, erikoistumista sekä osaamiseen tukeutumista. Vahvuuksina nähdään muun muassa kemian osaaminen ja kulttuuriperinne.

KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTA-OHJELMA 2011–2014

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2011–2014 nostetaan esille yhtenä merkittävänä maakunnan kehittämisen teemana elinkeinoelämää tukevan osaamisen sekä maakunnan vahvuuksiin perustuvien tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioympäristöjen kehittäminen. Aihetta vietään eteenpäin jo edellisellä maakuntaohjelmakaudella hankkein ja eri toimenpitein, mutta alueellisten ja eri toimialojen tarvitsemien innovaatioympäristöjen kehittämistyötä nähdään tärkeänä jatkaa.

Innovaatioympäristöjen kehittämistyötä nähdään tärkeänä laajentaa kemianteollisuuden ja muiden maakunnan perinteisten alojen lisäksi myös uusille ja kasvavilla aloilla, muun muassa hyvinvointi-, palvelu- ja luonnonvara-aloilla. Maakuntaohjelmassa korostetaan maakunnan ja sen toimijoiden yhteistyön vahvistamista osana kansallisia ja kansainvälisiä kehittämisverkostoja Tärkeänä pidetään esimerkiksi toimialarajoja ylittävien hankkeiden rakentamista. Alueellisilla kehittämisvaroilla luodaan pohjaa kansallisten ja kansainvälisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden aikaansaamiselle ja alueen pysyvien osaamisverkostojen synnylle. Kehittämisessä nähdään tärkeänä laajapohjaisen toimijoiden osallistumisen lisäksi yritysten panos.

Maakuntaohjelman mukaan Keski-Pohjanmaan maaseudun kehittämisessä painotetaan monipuolisten luonnonvarojen hyödyntämistä kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Maaseutuelinkeinoja vahvistetaan muun muassa nostamalla jalostusastetta, aktivoimalla uusia toimialoja, osaamista kehittämällä sekä tietoa nopeasti välittämällä ja soveltamalla. Metsien osalta yhtenä kehittämistoimena nähdään uusien metsästä saatavien tuotteiden kehittäminen. Luonnonvaralan kehitystyön erityisinä haasteina pidetään tutkimustulosten konkretisoimista ja muuttamista yritystoiminnaksi. Maakunnassa toimivan luonnonvara-alan kehittämisverkoston LUOVA:n toimintaa nähdään tärkeänä jatkaa ja kehittää elinkeinojen kehittämistyön veturina.

KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUSTRATEGIA 2007–2013

Keski-Pohjanmaan maaseutustrategian visiossa todetaan muun muassa, että menestyvän elinkeinoelämän taustalta löytyy osaava innovaatioympäristö. Lisäksi elinkeinoelämässä keskipohjalaisen maaseudun tavoitteina nähdään muun muassa rajat ylittävien verkostojen, uusimman tieto- ja tuotantoteknologian, vahvan kulttuuriperinnön sekä

monipuolisten luonnonvarojen hyödyntäminen. Strategian mukaan yrittäjyyden ja yhteisöyrittäjyyden edistämisen nähdään tukevan myös maakunnan sosiaalisen ja kulttuurisen kilpailukyvyn kehittymistä.

Keski-Pohjanmaan taloudellisen kilpailukyvyn perustana olevien kärkitoimialojen tukena nähdään tarvittavan toimivaa innovaatiojärjestelmää ja -ympäristöä. Erikoistumista pidetään tärkeänä. Luonnonvara-alan kannalta yhtenä kehittämiskohteena nostetaan esille kemian osaamiseen tukeutuminen sekä yleisemmin koulutuksen ja tutkimuksen hyödyntäminen. Strategian mukaan luonnonvara-alan yhteistyötä ja kansainvälistymistä tulee vahvistaa sekä alan kehittämiskeskusten (LUOVA-verkoston) toiminta vakiinnuttaa.

Metsätalouden osalta yhtenä kehittämiskohteena mainitaan monikäytön edistäminen. Hevostalouden osalta kehittämiskohteena nähdään alan vahvaan osaamiseen perustuvien palveluiden ja tuotetarjonnan kehittäminen. Elintarvikealan kehittämisessä tärkeänä pidetään pienimuotoiseen elintarvikkeiden jatkojalostukseen panostamista, teollisuuden ja pienten yritysten yhteistyötä tuotekehityksessä ja alihankinnassa sekä innovaatio toiminnan vahvistamista tiedon siirtoa ja verkottumista kehittämällä. Matkailun osalta merkittävänä toiminnan ja tuotekehityksen vahvuutena nähdään luonnon lisäksi kansanperinne sekä erilaisten palvelujen kehittäminen esimerkiksi hyvinvointialalla.

ALUEELLINEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMA 2007–2013

Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien yhteisessä alueellisessa maaseudun kehittämisohjelmassa on tarkasteltu osin erikseen maakuntien kehittämistarpeita ja -toimia. Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013 pohjautuu Keski-Pohjanmaalla laadittuun maaseutu strategiaan ja maakuntaohjelmaan, joten sisällöissä on vahvaa samansuuntaisuutta.

Alueellisessa maaseutuohjelmassa korostetaan maatalouden, elintarvikealouden ja metsätalouden kehittämisessä osaamisen vahvistamista sekä koko tuotantoketjun kattavaa, innovatiivista ja asiakaslähtöistä tuotekehitystä. Toimijoitten ja yritysten osaamisen vahvistaminen sekä tiedon jalkauttaminen ovat tärkeä osa ohjelmaa.

Maa- ja metsätalouden uusia tuotantosuuntia nähdään tarpeen kehittää esimerkiksi elintarvikealan hankekokonaisuuksien ja maakuntien välisen yhteistyön avulla. Maaseutuohjelman mukaan elintarvikealalla panostusta nähdään tarvittavan

laatuun, tiedon tuottamiseen ja soveltamismahdollisuuksiin, tuotantomenetelmiin sekä erikoistuotteisiin, kuten terveysvaikutteisiin tuotteisiin. Luonnontuotealaa ei alueellisessa ohjelmassa erikseen mainita. Vastaantulevat kehittämisteemat otetaan kuitenkin huomioon. Erityisesti todetaan, etteivät alueen toimintaryhmät rajoita yritystukitoimintaansa toimialojen mukaan.

POHJANMAAN JA KESKI-POHJANMAAN ALUEELLINEN MAASEUTUSTRATEGIA 2014–2020

Vuoden 2012 lopulla valmistunut maaseutu strategia nostaa läpileikkaavina teemoina esille muun muassa osaamisen lisäämisen, maaseudun elinkeinojen elinvoimaisuuden vahvistamisen sekä maaseudun kehittämisen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Keski-Pohjanmaan osalta strategia korostaa alueen vahvuuksien vahvistamista, erikoistumista, käytäntölähtöisiä ratkaisuja sekä uusia innovaatioita. Maaseudun potentiaali liittyy strategian mukaan bioperusteiseen ja vihreään talouteen sekä aineettomaan hyvinvointiin. Maakunnan monipuolisia luonnonvaroja hyödynnetään kestäväällä tavalla.

Osaamisen lisäämisessä strategia nostaa esille biotalouden mahdollisuuksien edistämisen sekä luonnonvara-alan innovaatioympäristöjen kehittämisen, joilla tuetaan alueen uudistumista. Monitieteisen luonnonvara-alan keskuksen ja LUOVA-verkoston sekä monipuolistuvan yhteistyön ja kysyntälähtöisen ajattelun nähdään vahvistavan alueen elinkeinoja.

Yhtenä osana elinkeinojen kehittämistä strategia nostaa Keski-Pohjanmaalla esille luonnontuotealan. Tavoitteena nähdään, että erilaiset luonnon raaka-aineet ovat arvostettuja ja niitä hyödynnetään monipuolisesti. Luonnontuotteiden jalostusta halutaan nostaa ja niiden hyödyntämiseen löytää uusia tapoja. Strategiassa myös tavoitellaan luonnontuotealalle uusia yrityksiä sekä uutta tuote- ja palvelutarjontaa sekä liiketoiminnan volyymin ja kannattavuuden kasvua. Luonto nähdään myös yleisemmin maakunnan hyvinvointitekijänä.

Strategia antaa pohjaa uudelle alueelliselle maaseudun kehittämissuunnitelmalle, joka laaditaan vuoden 2013 syksyyn mennessä. Ohjelmilla ohjataan tulevan ohjelmakauden maaseudun hake- ja yritystukien kohdentamista.

ALUEELLISET KOHEESIO- JA KILPAILU- KYKYOHJELMAT (KOKO)

Maakunnassa toteutettiin KOKO-ohjelmaa alueellisesti sekä Kokkolan että Kaustisen seutukunnissa vuosina 2010–2012. Valtioneuvosto päätti KOKO-ohjelman toteuttamisen keskeyttämisestä vuoden 2011 lopussa, jonka jälkeen alueellisia ohjelmia voitiin toteuttaa vuoden 2012 loppuun saakka. Alueellisesti laadituissa KOKO-ohjelmissa on nostettu esille luonnontuotealaan liittyviä kehittämissasioita.

Kokkolan ja Kaustisen seutukuntien yhteisenä toimenpidekokonaisuutena alueiden ohjelmissa mainitaan luonnonvara-alan mahdollisuuksien hyödyntäminen. Alan suhteen korostetaan osaamisen ja innovaatiojärjestelmän hyödyntämistä ja kehittämistä. Luonnonvara-alan välittäjäorganisaatioiden ja yritysten keskinäinen yhteistyö nähdään ohjelmissa tärkeänä.

Kokkolan seudun ohjelmassa mainitaan luonnonvara-alaan liittyen metsien uudet raaka-aineet, muun muassa uudet uuteaineet sekä maakunnan organisaatioiden kemian osaamisen hyödyntäminen. Kaustisen seudun ohjelmassa korostetaan yrityspalvelujen ja erikoisosaamisen vahvistamista yritystoiminnan kehittämisessä. Luonnonvara-alan osalta kehittämisalueina ohjelmassa mainitaan muun muassa luonnontuotteiden ja elintarvikkeiden jatkojalostus, liiketoimintaosaaminen, tuotantoprosessien hallinta, toimialat ylittävä kehittämisverkosto sekä ennakointityö uusien liiketoimintamahdollisuuksien kartoittamiseksi.

OSAAMISKESKUSOHJELMA / KOKKOLAN SEUDUN OSAAMISKESKUS

Valtakunnallista osaamiskeskusohjelmaa toteuttaa Keski-Pohjanmaalla Kokkolan seudun osaamiskeskus, jonka toimintaa yleisesti ovat muun muassa yritysryhmien kokoaminen, yritysten tarpeiden tunnistaminen sekä uusimman tiedon hyödyntäminen ja jakaminen. Lisäksi toiminnalla esimerkiksi kehitetään innovaatioympäristöjä ja edistetään kansainvälistyvää liiketoimintaa. Osaamiskeskusohjelma päättyy vuoden 2013 lopussa.

Kokkolan seudun osaamiskeskus on mukana osaamiskeskusohjelman Nanoteknologia ja Uusiutuva metsäteollisuus -osaamisklustereissa. Kokkolan seudun osaamiskeskus vastaa Uusiutuva metsäteollisuus -osaamisklusterin Metsäkemia ja uudet tuotteet -painopistealueesta, jonka tavoitteena on monipuolistaa metsäbiomassan ja sen yhdisteiden käyttöä.

Kokkolan seudun osaamiskeskuksen toimintaa koordinoi Teknologiakeskus KETEK Oy. Toimintaan osallistuvat lisäksi Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Tampereen teknillisen yliopiston ma-

teriaaliopin laitos, Centria ammattikorkeakoulu ja Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä.

BOTNIA-STRATEGIA: BOTNIA-ALUEEN KOULUTUS SEKÄ TUTKIMUS-, KEHITYS- JA INNOVAATIOYHTEISTYÖ

Botnia-alueen koulutus sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyössä ovat mukana Centria ammattikorkeakoulu, Oulun yliopiston Oulun Eteläisen instituutti sekä Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Yhteistyötä tehdään myös Keski-Pohjanmaan ja Kalajokilaakson koulutusyhtymien, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliittojen sekä Pietarsaaren alueen koulutus toimijoiden kanssa ja sektoritutkimuslaitosten kanssa.

Yhdessä laadittuun Botnia-strategiaan valitut yhteistyön painoalat ovat yrittäjyys, erityisesti mikro- ja pk-yrittäjyys; aikuiskoulutus; hyvinvointi, kulttuuri ja matkailu sekä energia, ympäristö ja kestävä kehitys.

3.7 ENNAKOINTI

Ennakoinnilla tarkoitetaan tulevaisuuden luotusta ja tulevaisuuden suunnittelua. Luonnontuotealan tulevaisuuden ennakoinniseksi järjestettiin Kaustisen kansanlääkintäkeskuksessa 23.4.2013 Luonnontuotealan INNO-työpaja II tilaisuus, jossa tavoitteena oli yhdessä alueen toimijoiden ja yrittäjien kanssa hahmotella alan tulevaisuuskuva Keski-Pohjanmaalla. Ohjeistus työpajan tehtäviin ja vetämiseen tuli Itä-Suomen yliopistosta. Tulevaisuuskuva muodostusta pohjustivat alustukset ja luonnontuotealan yrittäjyysesimerkit.

Tilaisuudessa keskusteltiin ryhmissä luonnontuotealan tulevaisuudesta erityisesti hyvinvointiteeman ympärillä. Ryhmien tehtävänä oli täydentää tulevaisuuspyörää ja muodostaa visio siitä, mitä uusia ideoita ja palveluita teeman ympärille voisi kehittää, miten koulutuksella ja yhteistyöllä voidaan edesauttaa tätä visiota, keiden tai minkä alojen pitäisi tehdä yhteistyötä sekä millaista tiedotusta/koulutusta/neuvontaa tarvitaan. Toisessa ryhmässä tavoitteena oli muodostaa visio siitä, millaisia jatkojalosteita hyvinvoinnin tueksi luonnontuotteista voidaan valmistaa vuonna 2025 ja miten jatkojalostamista voidaan edistää.

Tulevaisuuspyöriin oli jo valmiiksi koottu yhteiskunnallisia ajureita sekä maakunnallisia vahvuuksia, joita ryhmät täsmensivät sekä kirjasivat lisää. Muun muassa seuraavia ajureita tunnistettiin:

<ul style="list-style-type: none"> ■ Terveystietoisuus ■ Ikääntyvä väestö ■ Sairauksien ennaltaehkäisy ■ Terveellinen ruoka ■ Lähiaruoka ja luomutrendi ■ Puhtaus ja luotettavuus ■ Laatu ja design ■ Eläinten roolin muutos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Talouskysymys ■ Resurssitehokkuus ■ Vähähiilinen talous ■ Biotalous ■ Ympäristötietoisuus ■ Luonnosta vieraantuminen ■ Luonnon arvostus, oma tuotanto ■ Luonnonmukaisuus
--	---

Visioista valittiin jatkotyöstettäväksi toimenpiteeksi ”Luontohoitojen verkosto 2025”. Tulevaisuustaulukkoon kirjattiin toimenpiteen ajureita, esteitä, uhkia ja rajoituksia sekä konkreettisia ideoita siitä mitä tehdään ja mikä on tavoite, kenelle tehdään ja kuka tekee. Tavoitteena luontohoitojen verkoston rakentamisessa olisi luoda paikallis-

ta omaleimaisuutta, niin että erotutaan muista; synnyttää laaja yhteistyöverkosto; synnyttää uutta yrittäjyyttä, mutta myös suunnata uudelleen jo olemassa olevaa yrittäjyyttä; löytää kotimaiset raaka-aineen tuottajat, niin, että palveluntuottajilla on käytettävissään raaka-aineita, tuotteita tai puolivalmisteita.

Taulukko 2. Luontohoitojen verkosto 2025, tulevaisuustaulukko.

<p>AJURIT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Terveystietoisuus ■ Ikääntyvä väestö ■ Ennaltaehkäisy (kansanterveys) ■ Taloudellisuus ■ Kokonaisvaltaisuus (koululääketieteen ja luontaishoitojen yhteistyö) ■ Asiakas/kuluttajälähtöisyys 	<p>MITÄ TEHDÄÄN?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ”Aivotuonti”, osaajatohot pysyvällä pohjalla ■ Tutkimusta vaikutuksista, tutkimustiedon esillenosto ■ Koulutukset/seminaarit/verkostoituminen ■ Yrityshautomotoiminta ■ Etsitään yrittäjiä ■ Markkinatutkimukset ■ Asennekasvatus ■ Yhden luukun periaate (maakunta- vai kansallinen taso) ■ Hankkeet ■ Omaehtoiseen toimintaan kannustaminen <p>TAVOITE</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Paikallinen omaleimaisuus, erotutaan muista ■ Laaja yhteistyöverkosto ■ Uuden yrittäjyyden synnyttäminen, uudelleen suuntaaminen ■ Löytää kotimaiset raaka-aineen tuottajat ■ Palveluihin löytyy raaka-aineet/tuotteet/puolivalmisteet
<p>ESTEET/UHAT/RAJOITUKSET</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Asenteet, koululääketieteen ylivalta ■ Osaamisen puutteet ■ Tieteellinen näyttö vaikuttavuudesta puuttuu ■ Tuotteistaminen puuttuu ■ Yrityksiä vähän tai ei lainkaan ■ Esikuvat puuttuvat ■ Löydetäänkö yrittäjiä 	<p>KENELLE?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ennaltaehkäisevästi kaikille ■ Turisteille ■ Yrityksille ”luontainen työterveyshuolto” ■ Julkiselle sektorille <p>KUKA TEKEE? MITÄ TOIMIJOITA MUKANA?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Yrittäjät osana omaa toimintaa ■ koulutusorganisaatiot ■ Yrityspalvelut ■ Tutkimuslaitokset/yliopistokeskus ■ Luonnonvarakeskus

4 KESKI-POHJANMAAN LUONNONTUOTEALAN KEHITTÄMISOHJELMA

4.1 LUONNONTUOTEALAN TAVOITETILA KESKI-POHJANMAALLA

Tehdyn selvityksen mukaan luonnontuotealan yritystoiminta on Keski-Pohjanmaalla vielä verrattain vähäistä; alan mahdollisuuksia ei juurikaan tunneta ja alalla on vähän yrittäjiä. Muutoin maakunnassa on yrityshenkiset perinteet, osuuskunta-toiminnan osaamista ja runsaasti pienyrittäjyyttä. Maakunnassa on joitakin isoja yrityksiä sekä teollisuutta, joiden yhteyteen olisi mahdollista kehittää myös luonnontuotealan toimintaa. Keski-Pohjanmaan puhdas luonto ja varsin runsaat luonnontuotevarat jäävät kuitenkin toistaiseksi suurelta osin hyödyntämättä.

Luonnontuotealan tuotekehittelyyn tai innovointiin ei maakunnassa ole suoranaisesti tukevia tahoja vaikka alaan liittävää taustaosaamista alueelta löytyykin. Koulutuksessa, tutkimuksessa ja kehittämistyössä maakunnassa on vahvat rakenteet. Esimerkiksi luonnonvara-alan toimijoiden laajapohjainen LUOVA-verkosto tiivistää elinkeinojen kehittämistyöhön liittyvää yhteistyötä. Lisäksi alueen organisaatioista löytyy tiloja ja laitteita menetelmä- ja tuotekehitykseen. Valitettavasti luonnontuotealaan paneutuneita toimijoita, verkostoja ja alerajoja ylittävää yhteistyötä on Keski-Pohjanmaalla toistaiseksi vähän. Maakunnassa on kuitenkin havaittavissa merkkejä kiinnostuksen heräämisestä, ja keskustelu alan kehittämiseksi on käynnistynyt. Uusimmissa ohjelmissa luonnon tarjoamia mahdollisuuksia onkin jo aiempaa monipuolisemmin tunnistettu.

TAVOITETILA 2020:

- Luonnontuotealalle on syntynyt uusia yrityksiä sekä uutta tuote- ja palvelutarjontaa
- Luonnontuotealan liiketoiminnan volyyymi ja kannattavuus ovat lisääntyneet
- Luonnontuotealan markkinat ja mahdollisuudet tunnetaan

- Keski-Pohjanmaan luonnon raaka-aineita hyödynnetään innovatiivisesti ja tehokkaasti, mutta kestävän kehityksen mukaisesti
- Luonnontuotteiden jalostusaste on noussut
- Maakunnassa on osaavia luonnontuotealan toimijoita ja yrittäjiä, jotka toimivat aktiivisessa yhteistyössä alueellisesti ja alerajojen yli sekä kansainvälisiä verkostoja hyödyntäen muodostaen alan innovaatiotoiminnalle suotuisan ympäristön

4.2 KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET

Keski-Pohjanmaan vahvan alkutuotannon, viljelyosaamisen ja pienyritystoiminnan lisäksi yhteistyö jalostavan teollisuuden kanssa sekä luonnontuotteiden monipuolinen yhdistäminen palvelutuotantoon ovat maakunnan luonnontuotealan keskeisiä vahvuuksia ja lähitulevaisuuden mahdollisuuksia. Luonnontuotealan kasvumahdollisuudet ja kannattava yritysmittakaava perustuvat turvattuun raaka-aineiden saantiin joko talteenottoa kehittämällä tai viljelyn avulla.

Keski-Pohjanmaalla on erityisosaamista muun muassa soveltavan kemian ja metsäkemian sekä tuotantoteknologian osalla. Lisäksi alueella on vahvaa kemianteollisuutta, joten liitännäisyydet kemiaan sekä myös elintarvikealaan avaavat mahdollisuuksia luonnontuotteiden jalostustoiminnalle. Näihin liittyvän tutkimuksen tai yritystoiminnan yhteydessä syntyneet luonnontuotteisiin liittyvät uudet tuote- tai palveluideat tulisi hyödyntää esimerkiksi ideoita edelleen kehittävinä spin-off -yrityksinä.

Alueen monipuolinen toiminta liittyen eläintenhoitoon sekä alueella olemassa oleva kansanlääkinnällinen perinnetieto tarjoavat pohjan ihmisten ja eläinten hyvinvointituotteisiin ja -palveluihin liittyvälle kehitystyölle.

Nykyosaamisen tehokas hyödyntäminen edellyttää osaajien monipuolista ja innovatiivista saat-

tamista yhteen sekä täydentävän tiedon hankkimista ja välittämistä yrityksiin. Riittävän vahvan osaamisen saavuttaminen edellyttää erikoistumista ja työnjakoa sekä keskittymistä maakunnallisesti valittuihin painopistealueisiin. Yhteistyötä valituissa teemoissa tarvitaan yli toimiala- ja alue-rajoiden.

Keski-Pohjanmaalla on jo lähdetty liikkeelle alan kansainvälistämiseksi; alueen toimijat ovat olleet mukana solmimassa suomalaisten ja kiinalaisten välistä aiesopimusta terveystuotteiden elintarvikkeiden kehittämisestä yhteisvoimin. Tutkimuskohteiksi on kirjattu muun muassa luonnonmustikan ja viljellyn mustikan tutkimus, marjojen bioaktiiviset yhdisteet ja flavorikemia sekä bioöljyjen kaupallistaminen ja teollinen hyödyntäminen.

Painopistealat luonnontuotealan kehittämissä Keski-Pohjanmaalla ovat maakunnan vahvuuksien ja tunnistettujen kehitysuuntien perusteella:

- Luonnon tuotteiden raaka-ainetuotanto ja viljely
- Luonnon tuotteiden jalostus funktionaalisina elintarvikkeina ja ravintolisinä
- Luonnon tuotteiden sisältämien yhdisteiden hyödyntäminen
- Luonnon tuotteisiin tukeutuvien hyvinvointituotteiden- ja palveluiden tuottaminen
- Eläinrehujen ja -hoitotuotteiden valmistaminen

TOIMENPITEET:

Tiedotus ja koulutus

- Lisätään alan mahdollisuuksien tunnettuutta tiedottamisen ja markkinoinnin kautta käytännön esimerkkejä hyödyntäen
- Hankitaan ja jalkautetaan tietoa alan mahdollisuuksista ja tutkimustuloksista
- Järjestetään alan täydennyskoulutusta

Innovaatioympäristön kehittäminen

- Sovitaan alan tutkimus- ja kehittämistyön vastuista ja työnjaosta
- Uusien yritysten ja tuotteiden synnyttämiseksi käynnistetään luonnon tuotealan yrityshautomo- ja innovaatiotoimintaa
- Panostetaan tarvittavan osaamisen ja teknologian hankkimiseen

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen

- Tartutaan uusiin innovaatioihin ja tuetaan niiden tuotteistamiseen liittyvää tutkimus- ja kehittämistyötä (mm. rahoitus)
- Priorisoidaan luonnon tuotealan maakunnallisia painopistealueita
- Selvitetään alan markkinat

Verkostoituminen

- Tehostetaan verkostoitumista ja yhteistyötä alaan liittyvien toimijoiden sekä eri elinkeinolojen suuntaan; yhteistyö mm. Luonnon tuotealan tutkimus- ja kehittämiskonsortion sekä muiden alan valtakunnallisten verkostojen kanssa on tärkeää, toisaalta on selvitettävä liitännäisyydet muihin aloihin ja haettava uusia innovaatioita alojen rajapinnoilta (elintarviketeollisuus ja -yritykset, kemianteollisuus, luontaistuoteala, alkutuotanto ja muut alat, puutarha-ala, matkailu ja hyvinvointiala)
- Otetaan luonnon tuotealan kehittämistyöhön esimerkkiä muiden yritysten toimintamalleista/kehittämisestä sekä tarkastellaan missä määrin jo olemassa olevaa osaamista muilta aloilta (esim. biomassan tuotantomenetelmien soveltaminen) on hyödynnettävissä luonnon tuotealalla, veturiyrityksiä haetaan mukaan kehittämiseen
- Edistetään luonnon tuotealan kansainvälistymistä (mm. Kiina-yhteistyö)

LÄHTEET

- <http://barfactory.fi/>
<http://www.bullberry.fi>
<http://www.greenfinns.com>
<http://www.kansanlaakintakeskus.com>
<http://www.biolaakso.fi/>
- Centria ammattikorkeakoulu 2010. Botnia-strategia 2015.
- Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus 2011. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäohjelma 2012–2015.
- Kaustisen seutukunnan Seutuvaltuusto 2009. Kaustisen seudun KOKO -ohjelma. Koheesio- ja kilpailukykyohjelma 2010–2013. Ohjelma-ehdotus.
- Keski-Pohjanmaan liitto 2010. Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2030 ja maakuntaohjelma 2011–2014. Elinvoimainen kestävä kasvun maakunta.
- Keski-Pohjanmaan liitto ja Chydenius-instituutti 2006. Keski-Pohjanmaan maaseutustrategia 2007–2013. Kilpailukyky johtotähtenä.
- Keski-Pohjanmaan liitto ja Länsi-Suomen ympäristökeskus 2005. Soiden moninaiskäyttö. Turvetuotanto Keski-Pohjanmaan maakuntakaavassa.
- Kokkolan kaupunginhallitus 2009. Kokkolan seudun KOKO. Koheesio- ja kilpailukykyohjelma 2010–2013.
- Maaseutuvirasto 2012. MARSI 2011. Luonnonmarjojen ja -sienten kauppaantulomäärät vuonna 2011.
- Metinfo Tilastopalvelu/VMI10, <http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/>
- Mikkonen Helmi ja Moisio Simo 2011. Metsämarjojen- ja -sienten poiminta ja käyttö Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kotitalouksissa. Arktiset Aromit ry.
- Osaamiskeskusohjelma / Kokkolan seudun osaamiskeskus, <http://oske.ketek.fi/>
- Pohjanmaan ELY-keskus 2012. Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueellinen maaseutustrategia vuosille 2014–2020.
- Pohjanmaan TE-keskus, Maaseutuosasto 2006. Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013. Keski-Pohjanmaan maakunta, Pohjanmaan maakunta.
- Tilastokeskus, www.tilastokeskus.fi
- Turtiainen Marjut, Salo Kauko & Saastamoinen Olli 2005. Satomalleilla lasketut Suomen kangasmetsien alueelliset ja valtakunnalliset mustikka- ja puolukkasadot. Joensuun yliopisto, metsätieteellinen tiedekunta. Tiedonantoja 167. 44 s.
- Turtiainen Marjut, Salo Kauko & Saastamoinen Olli 2007. Mustikan ja puolukan marjasatojen valtakunnalliset ja alueelliset kokonaisestimatit Suomen suometissä. Suo 58(3–4): 87–98.

LIITE 1. HAASTATELLUT HENKILÖT

Leena Faven	Teknologiakeskus KETEK Oy
Pertti Hanni	Keski-Pohjanmaan Maaseutuopisto, Kannus
Riitta Huhtala	Keski-Pohjanmaan 4H-piiri ry
Johanna Hylkilä	ProAgria Keski-Pohjanmaa / Maa- ja kotitalousnaiset
Satu Ikonen	Teknologiakeskus KETEK Oy
Ritva Jaakkola	Keski-Pohjanmaan Maaseutuopisto
Sanna Jokela	Kokkolan ammattiopisto
Paula Jylhä	Metsäntutkimuslaitos, Kannus
Jouni Jyrinki	MTK Keski-Pohjanmaa ry
Mari-Liisa Kiiskilä	Toholammin Kehitys Oy
Maria Mikkola	Keski-Pohjanmaan 4H-piiri
Ritva-Liisa Nisula	ProAgria Keski-Pohjanmaa
Pekka Oinas	Teknologiakeskus KETEK Oy
Heidi Pasanen	Rieska-Leader ry
Jouko Peltola	Kokkolanseudun Kehitys Oy KOSEK
Manu Purola	Keski-Pohjanmaan Metsänomistajien Liitto ry
Tuomas Sarjanoja	Bullberry Oy
Sari Torppa	Kaustisen seutukunnan yrityspalvelut

LIITE 2. KESKI-POHJANMAAN LUONNON- TUOTEALAAN LIITTYVIÄ ORGANISAATIOITA

KESKI-POHJANMAAN LIITTO

Rantakatu 14, 67100 Kokkola

Jukka Ylikarjula, maakuntajohtaja, puh. 044 725 0002, jukka.ylikarjula@keski-pohjanmaa.fi

Kaj Lyyski, kehittämisjohtaja, puh. 040 530 9904, kaj.lyyski@keski-pohjanmaa.fi

<http://www.keski-pohjanmaa.fi/>

Keski-Pohjanmaan liitto on jäsenkuntiensa muodostama kuntayhtymä, jonka toiminnan jäsenkunnat pääosin rahoittavat. Toimialueena on Kokkolan ja Kaustisen seutukunnat. Keski-Pohjanmaan liitto toimii aluekehitysviranomaisena sekä maakunnan suunnittelu- ja edunvalvontayksikkönä. Liitto ajaa maakunnan, sen kuntien, väestön ja elinkeinoelämän etuja sekä laatii erilaisia strategioita, suunnitelmia ja selvityksiä.

POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS (ELY-KESKUS)

Kokkolan toimipaikka:

Ristirannankatu 1 (PL 240), 67101 Kokkola

Sirkku Wacklin, toimipisteen päällikkö, puh. 050 312 8665

ELY-keskus on valtionhallinnon alueellinen kehittämis- ja palvelukeskus. Kaikkiaan Suomessa ELY-keskuksia on 15 ja niihin on koottu entisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien, lääninhallitusten liikenne- ja sivistysosaston sekä Merenkululaitoksen tehtäviä.

Elinkeinojen, työvoiman, osaamisen ja kulttuurin vastuualue hoitaa muun muassa yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämispalveluja, elinkeinoelämän ja innovaatioympäristön kehittämistä, alueellista elinkeino- ja työvoimapolitiikkaa, maatilatalouden ja maaseutuelinkeinojen kehittämistä sekä ammatillisen koulutuksen suunnittelu- ja seurantatehtäviä. Vastuualueen toimintaa Keski-Pohjanmaalla hoitaa Pohjanmaan ELY-keskus.

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue huolehtii alueelliselta ympäristökeskukselta siirtyneistä tehtävistä toimialueellaan. Näitä ovat ympäristön tilan seuranta, ympäristönsuojelu, luonnonsuojelu, alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus, kulttuuriympäristön hoito sekä vesivarojen käyttö ja hoito. Vastuualueen toimintaa Keski-Pohjanmaalla hoitaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

PIRITYISET RY

PL 40 (Kansantaiteenkeskus), 69601 Kaustinen

Pirjo Palosaari-Penttilä, toiminnanjohtaja, puh. 040 8651 454, pirjo.palosaari-penttila@pirityiset.fi

<http://www.pirityiset.fi/>

Pirityiset ry on maaseudun kehittämissyhistys (paikallinen Leader-toimintaryhmä), joka kannustaa maaseudun asukkaita kehittämään omaa kotiseutuaan, lisäämään sen viihtyisyyttä sekä synnyttämään työpaikkoja ja yrityksiä. Pirityiset ry aktivoi, innostaa, tiedottaa, kouluttaa ja toimii hankkeiden toteuttajien apuna. Pirityiset ry:n kautta voi hakea rahoitusta yrityksen investointeihin, kehittämiseen ja ensimmäisen vieraan työntekijän palkkakustannuksiin. Pirityiset ry rahoittaa myös maaseudun elinkeinojen monipuolistamista, koulutusta sekä yleishyödyllisiä investointeja ja kehittämishankkeita. Kehittämissyhistyksen toiminta-alueena on Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli ja Kokkolan kaupungin Ullavan alue. Yhdistyksessä on vireillä sääntömuutos, joka laajentaisi toiminta-alueeksi Kokkolan kokonaisuudessaan.

RIESKA-LEADER

PL 84 (Smarthouse, Vierimaantie 5), 84101 Ylivieska

Kirsti Oulasmaa, toiminnanjohtaja, 040-553 7209, 08-423 479, kirsti.oulasmaa@rieskaleader.fi

<http://www.rieskaleader.fi/>

Rieska-Leader ry on maaseudun kehittämissyhistys, jonka toiminta-alueita on kahden maakunnan alueella. Keski-Pohjanmaalta aluetta ovat Kannus sekä Kokkolan kaupunkiin kuuluvat Kälviän ja Lohtajan alueet. Pohjois-Pohjanmaalta aluetta ovat Ylivieska, Alavieska, Kalajoki, Merijärvi, Sievi ja Oulainen. Yhdistys toteuttaa Leader-toimintatavalla Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa.

KOKKOLAN YLIOPISTOKESKUS CHYDENIUS

PL 567, Talonpojankatu 2B, 67701 Kokkola

Tanja Risikko, johtaja, puh. 040 1952 037, tanja.risikko@chydenius.fi

<http://www.chydenius.fi/>

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius toimii Jyväskylän, Oulun ja Vaasan yliopistojen toiminnallisesti yhteisenä yliopistokeskuksena Kokkolassa. Koulutus- ja tutkimustyötä tehdään ja kehitetään erityisesti näiden yliopistojen erityisosaamisaloilla: kasvatustieteissä, tietotekniikassa, yhteiskunta- ja aluetieteissä, kauppatieteissä sekä luonnontieteissä (erityisesti soveltava kemia). Yliopistokeskus tekee tiivistä yhteistyötä myös Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sekä alueen elinkeinoelämän kanssa. Chydenius on mukana Kokkolan seudun osaamiskeskuksen toiminnassa. Yliopistokeskuksessa annetaan sekä ylempään korkeakoulututkintoon että tohtorin tutkintoon johtavaa koulutusta, tehdään tieteellistä tutkimusta, järjestetään monipuolista aikuiskoulutusta ja toteutetaan alueellista palvelutoimintaa.

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Talonpojankatu 2, 67100 Kokkola

Pekka Hulkko, rehtori, puh. 044 725 0047, pekka.hulkko@centria.fi

<http://web.centria.fi/>

Centria ammattikorkeakoulu (aikaisemmalta nimeltä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu) koulutustarjonta on monialaista – koulutusaloista tarjolla on tekniikka, liiketalous, sosiaali- ja terveysala, matkailuala, kulttuuriala sekä humanistinen ja kasvatustieteiden ala. Ammattikorkeakoululla on kampukset kolmessa kaupungissa: Kokkolassa, Ylivieskassa ja Pietarsaareissa. Ammattikorkeakoulu on mukana Kokkolan seudun osaamiskeskuksen toiminnassa. Ammattikorkeakoulun koulutuksen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan painoaloja ovat:

- ICT: hajautetut ja langattomat järjestelmät;
- Teollisuusprosessien ja tuotantoteknologioiden kehittäminen;
- Moniammatilliset hyvinvointi- ja kulttuuripalvelut sekä palveluliiketoimintaosaaminen.

CENTRIA TUTKIMUS JA KEHITYS

Talonpojankatu 2, 67100 Kokkola

Lasse Jansson, tutkimus- ja kehitysjohtaja, puh. 044 725 0072, lasse.jansson@centria.fi

<http://tki.centria.fi/>

Centria tutkimus ja kehitys toteuttaa Centria ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaa toimien verkostona Kokkolassa, Ylivieskassa ja Pietarsaareissa. Toiminta koostuu soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä, monipuolisesta palvelutoiminnasta, projektiosaamisesta ja koulutuksesta alueen tarpeisiin. Henkilöstön ohella myös opiskelijat osallistuvat tutkimus- ja kehitystyön toteuttamiseen. Palvelutoimintaa ovat muun muassa täydennyskoulutukset, mittaus- ja testauspalvelut, hyvinvointi- ja työkykytoiminta sekä yritysکوhtainen kehittämistyö. Centrialla on käytettävissään ammattikorkeakoulun tekniikan, liiketalouden ja sosiaali- ja terveysalan laboratoriot. Laboratorioissa voidaan suorittaa yksittäisiä mittauksia ja testauksia tai niitä voidaan hyödyntää laajemmissa tutkimus- ja kehityshankkeissa. Palveluita tarjotaan muun muassa tuotanto- ja kemiantekniikkaan liittyen.

MAA- JA ELINTARVIKETALOUDEN TUTKIMUSKESKUS MTT, KANNUS

Silmjärventie 2, 69100 Kannus

Nita Koskinen, asiakaspäällikkö

MTT:n Kannuksen toimipaikassa tutkimuksessa keskitytään turkiseläinten kasvatustieteiden parantamiseen ja ravitsemustutkimukseen (muun muassa ruokinnan uudet raaka-aineet). Toimipaikka on Metsäntutkimuslaitoksen Kannuksen toimipaikan yhteydessä.

METSÄNTUTKIMUSLAITOS METLA, KANNUS

Silmjärventie 2, 69100 Kannus

Paula Jylhä, asiakaspäällikkö, puh. 050 391 3432, paula.jylha@metla.fi

<http://www.metla.fi/ka/>

Metsäntutkimuslaitoksen Kannuksen toimipaikassa tehtävä tutkimus painottuu metsäenergiaan (kasvatus, tuotantomenetelmät ja seurannaisvaikutukset), metsäsuunnitteluun, rannikkometsien erityispiirteisiin ja suometsien uudistamiseen ja ravinnetalouteen sekä pellonmetsityksen vaikutukseen kasvihuonekaasutaseisiin. Syksyllä 2013 toimipaikassa työskenteli 26 henkilöä, joista oli 9 tutkijaa. Toimipaikka on osa Metsäntutkimuslaitoksen Länsi-Suomen alueyksikköä, jonka keskus on Parkanossa.

GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS GTK, KOKKOLA

PL 97, Vaasantie 6, 67101 Kokkola
Olli Breilin, aluejohtaja, puh. 020 550 5210, olli.breilin@gtk.fi
<http://www.gtk.fi/>

Geologian tutkimuskeskus (GTK) tuottaa yhteiskunnan tarvitsemaa geoalan asiantuntemusta ja luo innovatiivisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävästä käytöstä, kaivannaistoiminnan, energiahuollon, ympäristöalan, rakentamisen ja maankäytön tarpeisiin. Palveluina on saatavissa muun muassa geologisia paikkatietoaineistoja. Kokkolassa on keskitytty erityisesti maankäytön ja energiahuollon palveluihin.

KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄ

Närvilänkatu 8 (käyntiosoite Peikkolinnankatu 6), 67100 Kokkola
<http://www.kpedu.fi/>

Toimipaikkoja ovat muun muassa:

■ **KOKKOLAN AMMATTIOPISTO**

Närvilänkatu 8, 67100 Kokkola
Sirkku Purontaus, rehtori, puh. 044 725 0101, sirkku.purontaus@kpedu.fi

Oppilaitoksessa voi opiskella toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tekniikan ja liikenteen alalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousaloilla.

■ **KOKKOLAN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISTO**

Terveystie 1, 67200 Kokkola
Kaija Kähäri-Wiik, rehtori, puh. 044 725 0501, kaija.kahari-wiik@kpedu.fi

Opistossa on tarjolla tutkintoon valmistavaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutusta. Lisäksi tarjontaan kuuluu vaihtelevan pituisia lisä- ja täydennyskoulutusta. Opisto toteuttaa myös hankkeita, muun muassa green care -aiheeseen liittyen.

■ **KESKI-POHJANMAAN AIKUISOPISTO**

Talonpojankatu 6, 67100 Kokkola
Tapani Salomaa, rehtori, puh. 044 725 0800, tapani.salomaa@kpk

Aikuisopisto tarjoaa aikuisille monipuolista tutkintoon johtavaa tai lyhytkestoista koulutusta sekä toteuttaa hankkeita. Aikuisopistolla on Kokkolan lisäksi toimipaikat Pietarsaareissa, Kaustisella, Ylivieskassa ja Kannuksessa.

■ **KESKI-POHJANMAAN OPISTO**

Opistontie 1, 68300 Kälviä
Marjo-Riitta Ventola, rehtori, puh. 044 725 0720, marjo-riitta.ventola@kpedu.fi

Kansanopiston tarjontaan kuuluvat muun muassa ammatilliseen tutkintoon valmistava koulutus (mm. nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja, lasten ja nuorten erityisohjaaja), vapaan sivistystyön ammatillinen lisä- ja täydennyskoulutus, erilaiset lyhytkurssit sekä kansanopistolinjat. Koulutusvalikoimaan kuuluvat muun muassa luontaishoitajakoulutus sekä villiyrittäjäkurssit.

■ **KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUOPISTO**

Ollikkalankatu 3 (PL 21), 69101 Kannus
Jarmo Matintalo, rehtori, puh. 044 725 0620, jarmo.matintalo@kpedu.fi

■ **KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUOPISTO, KANNUKSEN YKSIKKÖ**

Ollikkalankatu 3 (PL 21), 69101 Kannus
Hanna-Mari Laitala, yksikön johtaja, puh. 044 725 0682
hanna-mari.laitala@kpedu.fi

Kannuksen yksikössä tarjotaan muun muassa maaseutuyrittäjyyteen (maatalous), metsätalouteen, eläintenhoitoon (muun muassa kennelala) ja karjatalouteen sekä maaseudun kehittämiseen liittyvää ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille. Yksikön vahvuuksina ovat kotieläinyrittämiseen liittyvä koulutus ja maatalousteknologia.

■ **KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUOPISTO, KAUSTISEN RAVIOPISTO**

Raviradantie 36 B, 69600 Kaustinen
Kaisa-Leena Ahlroth, yksikön johtaja, puh. 040 808 5525, kaisa-leena.ahlroth@kpedu.fi

Kaustisen raviopisto kouluttaa hevosalan ammattilaisia, hevostenhoitajia ja hevostenvalmentajia. Hevostenvalmentajan ammattitutkintoon sisältyy yhtenä tutkinnonosana myös hevoshieronta.

■ **KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUOPISTO, PERHON YKSIKKÖ,**

Haanentie 26, 69950 Perho
Matti Louhula, yksikön johtaja, puh. 044 725 0655, matti.louhula@kpedu.fi

Perhon yksikössä tarjotaan muun muassa maaseutuyrittäjyyteen (maatalous), karjatalouteen, hevostenhoitoon sekä luonto- ja ympäristöalaa (ympäristönhoitaja) liittyvää ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille. Riista-ala on yksikössä erityisalana.

■ **KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUOPISTO, TOHOLAMMIN ARTESAANIPISTO**

Ullavantie 20, 69300 Toholampi
Tuulikki Väänänen, vs. yksikön johtaja, puh. 044 725 0678, tuulikki.vaananen@kpedu.fi

Toholammin artesaaniopisto antaa käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon johtavaa koulutusta sekä nuorille että aikuisille. Lisäksi tarjolla on muun muassa käsityöntekijän ammattitutkinto. Opiston tarjonnassa on myös luonnonmateriaalien käyttöön, kuten pajunpunontaan, liittyviä kursseja.

TEKNOLOGIAKESKUS KETEK OY

Korpintie 8, 67100 Kokkola

Pekka Oinas, toimitusjohtaja, puh. 040 7722 354, pekka.oinas@ketek.fi

<http://www.ketek.fi/>

KETEK on yritysten osaamisen kehittämiseen erikoistunut Suomen teknologiakeskusten liittoon (TEKEL) kuuluva teknologiakeskus, jonka palvelutarjontaan kuuluvat erityisesti liiketoiminnan kehittäminen, tutkimus- ja kehitystoiminta, analyysi- ja testauspalvelut sekä tiedonhaku ja rahoitusvaihtoehtojen selvitys. Teknologiakeskuksen erikoisaloina ovat kemian-, laser- ja venealan teolliset sovellukset.

KETEK koordinoi valtakunnallista **Kokkolan seudun osaamiskeskusohjelmaa**, jonka erikoisaloina ovat kemianteollisuus, kemiaa hyödyntävä teollisuus, nanoteknologia ja metsäkemia. Metsäkemian osalta päätavoitteena on saada metsästä uusia tuotteita, materiaaleja ja innovaatioita, saada metsäbiomassaa hyödynnettyä energiantuotannossa sekä saada uusia sovelluksia niin luonnonkuitukomposiiteille kuin puutuoteteollisuuden tuotteillekin. Osaamiskeskus toimii osana kansallista Uusiutuva metsäteollisuus -osaamisklusteria. Lisäksi luonnontuotteisiin liittyen KETEK toteuttaa hanketta, jolla edistetään uuden tiedon ja tekniikoiden käyttöönottoa luonnontuotealalla sekä luodaan alalle uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

KOKKOLANSEUDUN KEHITYS OY KOSEK

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola

Jonne Sandberg, toimitusjohtaja, puh. 044 7809 093, jonne.sandberg@kosek.fi

Jouko Peltola, yritysasiainmies, puh. 044 0266 007, jouko.peltola@kosek.fi

vastuualueet: elintarvikeala, mekaaninen puuteollisuus, turkistuotanto

Kokkolanseudun Kehitys Oy on kehitysyhtiö, jonka tehtävänä on kehittää yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä alueella, edistää kuntien ja talouselämän keskinäistä yhteistoimintaa sekä valvoa seutukunnan etua ulkopuolisen rahoituksen ja resurssien hankinnassa sekä aluemarkkinoinnissa. KOSEK tarjoaa yrityksille monipuolisia elinkeino- ja kehittämispalveluita sekä yritysneuvontaa toimialasta riippumatta esimerkiksi toimitiloihin, henkilöstön koulutukseen ja rekrytointeihin, rahoitukseen sekä kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa.

KESKI-POHJANMAAN UUSYRITYSKESKUS FIRMAXI

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola

Pehr-Göran Kåla, puh. 0400 667 604, pehr-goran.kala@firmaxi.kokkola.fi

Keski-Pohjanmaan Uusyrityskeskus tarjoaa maksutonta neuvonta- ja esivalmennusta ensisijaisesti yrityksen perustamista harkitseville henkilöille. Uusyrityskeskus tarjoaa palveluita muun muassa liikeidean kehittämisessä, laskelmien teossa, markkinointiin ja myyntiin liittyvissä asioissa sekä yhteistyöverkon luomisessa ja kehittämisessä.

KAUSTISEN SEUTUKUNNAN YRITYSPALVELUT

<http://www.kase.fi/>

Yrityspalvelupiste:

Sari Torppa (Kaustisen ja Vetelin kuntien alueet), Kivihyypäntie 1, 69700 VETELI, puh. 044-5612 154, sari.torppa@kase.fi

Mikko Hänninen (Halsuan ja Perhon kuntien alueet), PL 20, 69951 PERHO, puh. 044-5612 152, mikko.hanninen@kase.fi

Kaustisen seutukunnan yhteistyöllä kootaan voimavarat muun muassa seudun kilpailukyvyyn lisäämiseksi ja osaamisen kehittämiseksi. Seutukunta osallistuu hankkeiden valmisteluun ja seurantaan eri toimijoiden kanssa. Lisäksi seutukunta vastaa esimerkiksi rahoittajien, oppilaitosten, kehittämisorganisaatioiden ja yritysten verkostoitumisen ja yhteistyön kokoamisesta seudullisesti, maakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti. Seutukunta myös päättää yhdessä alueen kuntien kanssa kehittämishankkeiden kuntarahoituksesta sekä toimii kehittämis- ja investointirahoituksen kanavoimiseksi seutukuntaan.

Kaustisen seutukunnan yritysportaalista löytyvät alueen yritykset sekä tietoa esimerkiksi vapaista toimitiloista. Seutukunnan yritysneuvojat tarjoavat yrityksille asiantuntija-apua muun muassa yrityksen perustamisessa, kehittämisessä ja rahoituksessa sekä toimivat linkkinä hankkeiden kanssa.

TOHOLAMMIN KEHITYS OY

Lampintie 5, 69300 Toholampi

Kimmo Kentala, toimitusjohtaja, puhelin 040 150 5301, kimmo.kentala@toholampi.fi

Mari-Liisa Kiiskilä, yritysneuvoja, puh. 050 337 3538, mari-liisa.kiiskila@toholampi.fi

Toimintaan kuuluvat muun muassa yritysten perustamiseen, toimivien yritysten kehittämiseen ja yritysten toimitilojen järjestämiseen liittyvät palvelut sekä erilaisten selvitysten ja hankkeiden toteuttaminen.

PERHON KEHITYSYHTIÖ OY

Perhon kunta, PL 20 (Keskustie 2), 69951 Perho

Hallituksen pj. kunnanjohtaja Jukka Hillukkala, puh. 0400 517 380, jukka.hillukkala@perho.com

Kehitysyhtiön tehtävänä on elinkeinotoiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen. Kehitysyhtiö toimii yritys- ja elinkeinotoiminnan kehittämiseksi perustettavien ja toimivien yritysten kehitys- ja rahoitusyhtiönä laite-, kaluste-, kiinteistö-, ja toimitilahankinnoissa sekä vuokrauksessa.

VIEXPO OSUUSKUNTA

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola

Elina Ruohonen-Braun, puh. 050 385 4373, elina.ruohonen-braun@viexpo.fi

<http://www.viexpo.fi/>

Viexpo on Pietarsaareessa, Vaasassa, Seinäjoella, Närpiössä ja Kokkolassa toimiva kansainvälistymisen asiantuntija, joka tarjoaa yrityksille muun muassa markkina-analyysejä, järjestää messuesiintymisiä ja markkinaselvitysmatkoja, auttaa vientiverkoston rakentamisessa sekä järjestää vientipäällikköpalveluitä ja kielipalveluitä.

PROAGRIA KESKI-POHJANMAA RY

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
Ritva-Liisa Nisula, johtaja, puh. 040 584 9550, ritva-liisa.nisula@proagria.fi

ProAgria Keski-Pohjanmaa ry on neuvontajärjestö, joka auttaa maatilojen ja maaseutuyritysten toimintaan liittyvissä asioissa. Neuvonnan lisäksi palvelu- ja tuotevalikoimaan kuuluvat koulutuspalvelut, projektien vetämis- ja organisointipalvelut sekä erilaiset seurantapalvelut.

KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
Johanna Hylkilä, toiminnanjohtaja, puh 040 196 4434, johanna.hylkila@proagria.fi
Seija Varila, kotitalousneuvoja, puh. 0400 137 899, seija.varila@proagria.fi
www.maajakotitalousnaiset.fi/keski-pohjanmaa

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset tarjoavat yrityksille, yhdistyksille ja yksityisille ihmisille kehittämispalveluita, henkilökohtaista neuvontaa ja koulutusta. Palveluihin sisältyy muun muassa hygienia-koulutus ja -testaus.

KESKI-POHJANMAAN KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUS RY

Mannerheiminaukio 3, 67100 Kokkola
Toiminnanjohtaja Irene Välimäki, toiminnanjohtaja, puh 06 8328560, 044 3363500,
irene.valimaki@taitokeskipohjanmaa.fi
<http://www.taitokeskipohjanmaa.fi/>

Keski-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry ylläpitää ja edistää keskipohjalaista käsityötä taitokulttuurina ja elinkeinona. Toiminnallaan yhdistys muun muassa kehittää uutta ja omaleimaista käsityötä ja vahvistaa käsityöryrittäjyyttä. Yhdistys järjestää alan kursseja, ammatillista lisäkoulutusta, tapahtumia ja työpajoja, tarjoaa Taito-yrityspalveluja sekä välittää käsityömateriaaleja ja tuotteita. Toiminnassa käytetään myös luonnonmateriaaleja. Kokkolan käsi- ja taideteollisuuskeskuksen lisäksi yhdistyksellä on käsityökeskukset Kannuksessa, Sievissä ja Kalajoella.

KESKI-POHJANMAAN 4H-PIIRI RY

Kälviäntie 24, 68300 Kälviä
Riitta Huhtala, johtaja, puh. 0400 718 963, riitta.huhtala@4h.fi
<http://keski-pohjanmaa.4h.fi/>

Keski-Pohjanmaan 4H-piiri ja alueen 4H-yhdistykset järjestävät lapsille ja nuorille muun muassa ryhmätoimintaa, erilaisiin työtehtäviin tutustuttavia kursseja ja työtilaisuuksia sekä metsä- ja luontoaiheisia tapahtumia ja teemakerhoja. 4H-yrityksissä nuoret pääsevät kokeilemaan työntekoa, yritystoimintaa ja yrittäjänä oloa. 4H-piiri toteuttaa lisäksi marjojen ostotoimintaa maakunnassa.

SUOMEN METSÄKESKUS, ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAA

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki

Jorma Vierula, aluejohtaja, puh. 029 432 4701, jorma.vierula@metsakeskus.fi

<http://www.metsakeskus.fi/etela-ja-keski-pohjanmaa>

Suomen metsäkeskus on koko maan kattava metsätalouden kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio, joka hoitaa metsien kestävään hoitoon ja käyttöön, metsien monimuotoisuuden säilyttämiseen sekä metsiin perustuvien elinkeinojen edistämiseen liittyviä tehtäviä. Metsäkeskuksen Julkiset palvelut -yksikkö tuottaa lakiin perustuvia metsätalouden edistämisen-, rahoitus- ja tarkastuspalveluja. Metsäpalvelut -yksikkö Otso Metsäpalvelut tuottaa metsänomistajille liiketaloudellisia palveluita kuten metsäsuunnittelua.

Metsäkeskus toteuttaa metsäalan viestintää ja toteuttaa luonnon ja metsien hoitoon ja käyttöön liittyviä kehittämishankkeita. Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla on laadittu alueen metsien hoitoa ja käyttöä ohjaava metsäohjelma.

METSÄNHOITUYHDISTYS KESKIPOHJA RY

Kustaa Aadolfinkatu 3, 67100 Kokkola

Juha Laitinen, toiminnanjohtaja, puh. 0400 298 601, juha.laitinen@keskipohja.mhy.fi

<http://www.mhy.fi/keskipohja/>

Metsänhoitoyhdistys Keskipohja toimii Keski-Pohjanmaalla Halsuan, Lestijärven, Perhon, Toholammin, Kaustisen ja Vetelin kuntien sekä Kokkolan kaupungin alueella Lohtajan, Kälviän ja Ullavan osalta ja Kalajoen kaupungin alueella Himangan osalta. Metsänhoitoyhdistys välittää tietoa metsänomistajille ja tarjoaa jäsenilleen muun muassa metsänhoito- ja puukauppapalveluita sekä metsän arvon määrittämistä ja tilakohtaista metsäsuunnittelua. Metsänhoitoyhdistys Keskipohja on Luonnonvara-alaverkoston (LUOVA) yhteistyökumppani.

METSÄNHOITUYHDISTYS KANNUS

Siltakatu 4 B, 69100 Kannus

Mikko Saukko, toiminnanjohtaja, puh. 050 570 9499, mikko.saukko@mhy.fi

<http://www.mhy.fi/kannus>

Metsänhoitoyhdistys Kannus toimii Kannuksen kaupungin alueella. Yhdistys tarjoaa jäsenilleen kokonaisvaltaisia metsäluonnon hoidon ja käytön palveluja.

METSÄNOMISTAJIEN LIITTO LÄNSI-SUOMI RY

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki (Seinäjoen toimisto)

Marko Mäki-Hakola, johtaja, puh. 020 413 3701, 040 502 6810, marko.maki-hakola@mhy.fi

<http://www.mhy.fi/lansisuomi/>

Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi ry on Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa toimiva yksityismetsätalouden alueellinen kehittämis-, yhteistyö- ja etujärjestö. Liitto on laajasti mukana alueen metsiä ja luonnonvaroja koskevassa hanketoiminnassa.

MTK KESKI-POHJANMAA RY

Pitkäsillankatu 20 B, 67100 Kokkola
Jouni Jyrinki, toiminnanjohtaja, puh. 0400 365 539
jouni.jyrinki@mtk.fi
www.mtk.fi/keskipohjanmaa

Maataloustuottajain Keski-Pohjanmaan liitto MTK Keski-Pohjanmaa ry on maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien alueellinen etujärjestö, joka osallistuu edustajineen erilaisten ohjelmien ja strategioiden valmistelutyöhön sekä monien hankkeiden ohjausryhmiin. Yhdistys järjestää koulutuksia sekä osallistuu maaseudun elinkeinojen kehitykseen muun muassa LUOVA-verkoston kautta toimimalla.

LUONNONVARA-ALAVERKOSTO (LUOVA)

Luonnonvara-alan toimijoiden LUOVA-verkosto Keski-Pohjanmaalla edistää elinkeinojen kehittymistä ja verkostoitumista sekä tiivistää tutkimuksen, neuvonnan, koulutuksen, edunvalvonnan ja muun kehittämistoiminnan yhteistyötä. Koordinoidulla ja tavoitteellisella verkostomaisella toimintatavalla haetaan synergiaetuja maaseudun kehittämiseen. Verkostossa tunnistetaan yhdessä alan keskeisiä kehittämistarpeita ja tehdään esityksiä ohjelmiin ja hankevalmisteluun.

LUOVA-verkostossa (Luonnonvara-alan kehittämiskeskus) ovat mukana Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto; Keski-Pohjanmaan Metsänomistajien Liitto ry; Keski-Pohjanmaan 4H-piiri; Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Kannuksen yksikkö; Suomen Metsäkeskus, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikkö; Metsäntutkimuslaitos, Kannuksen yksikkö; MTK Keski-Pohjanmaa; Pohjois-Suomen Turkeläinten Kasvattajat ry sekä ProAgria Keski-Pohjanmaa ry. Verkoston vetovastuu on Keski-Pohjanmaan maaseutuopistolla.

WWW.HELSINKI.FI/RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI